

! Pomorskie

Raport statystyczny
o sytuacji gospodarczej
województwa pomorskiego

Wydawca

Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego
ul. Okopowa 21/27
80-810 Gdańsk

Departament Rozwoju Gospodarczego

ul. Długi Targ 1/7

80-822 Gdańsk

tel.: 58 32 68 318

fax: 58 32 68 303

Redakcja:

Michał Graban

Zespół redakcyjny:

Dorota Bałamonczek-Fabich

Małgorzata Gołębiewska

Tatiana Guder

Andrzej Jamry

Alicja Kaczorowska- Rohde

Jarosław Kumięga

Karolina Lipińska

Adam Mikołajczyk

Martyna Rompa

Ludwik Szakiel

Jolanta Szydłowska

Projekt graficzny i skład:

Damian Chrul

Województwo pomorskie posiada dobrze rokującą, choć średnią pod względem wielkości gospodarkę o relatywnie stabilnej pozycji w stosunku do innych polskich regionów. Gospodarka ta utrzymuje 7. miejsce pod względem udziału w PKB krajowym i 5. pod względem PKB per capita. Poniższa analiza ma na celu wykazanie jakie były silne, a jakie słabe strony gospodarki naszego regionu w odniesieniu do poszczególnych sfer gospodarczej aktywności. Opiera się na danych za 2016 rok, choć czasami – w sytuacji gdy dane za ten rok nie były dostępne – na analizie danych za lata wcześniejsze.

Przedsiębiorczość odgrywa kluczową rolę w rozwoju polskiej gospodarki, której 50% PKB tworzy sektor MŚP.

Województwo pomorskie zajęło

2. miejsce

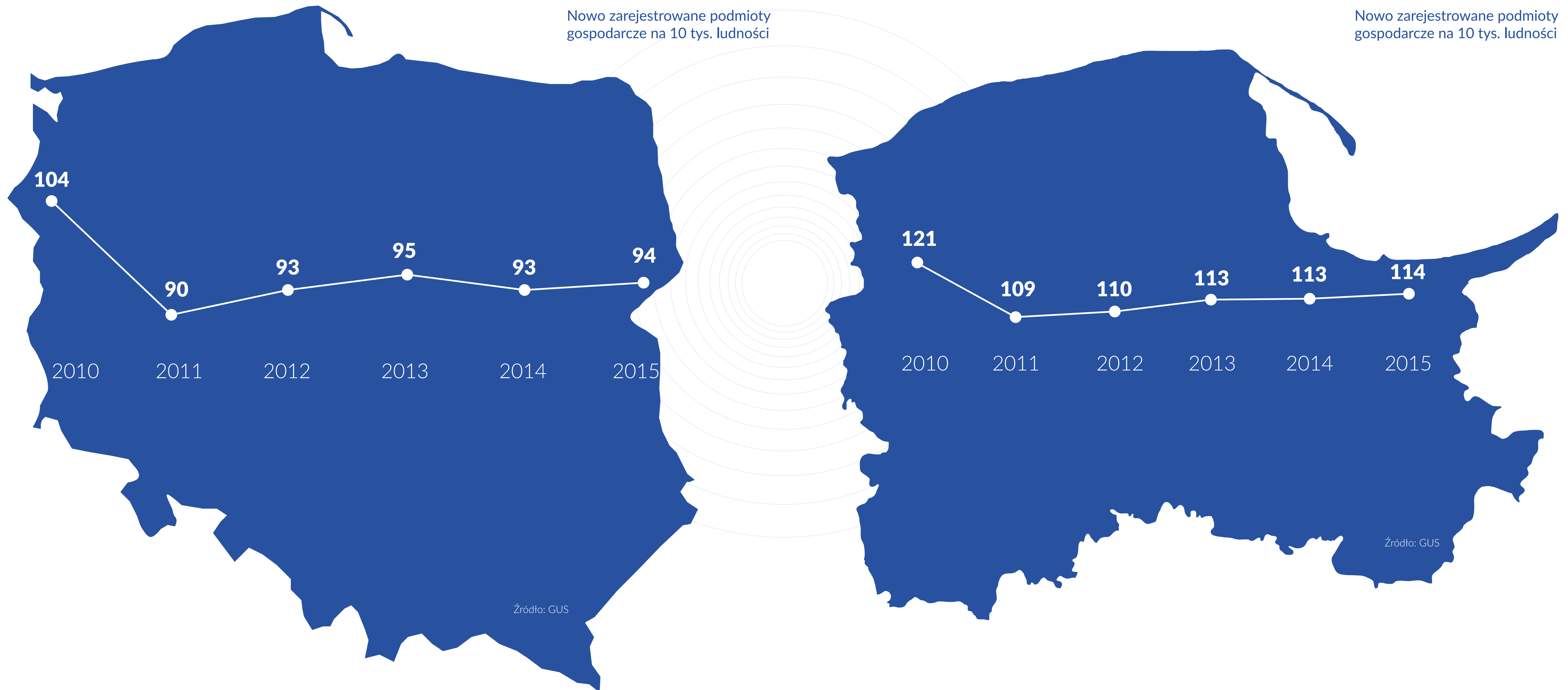
w organizowanym przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości rankingu przedsiębiorczości, zaraz po województwie mazowieckim¹

54,02

Pod względem liczby przedsiębiorstw aktywnych na 1000 mieszkańców województwo pomorskie w 2015 roku z wynikiem 54,02 uplasowało się powyżej średniej dla kraju wynoszącej 49,71

Pod względem nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw na 10 tys. ludności województwo pomorskie wyprzedza średnią krajową, co pokazują poniższe wykresy.

Na koniec grudnia 2016 r. liczba podmiotów gospodarki narodowej prowadzących działalność na Pomorzu wyniosła:

Wzrost przedsiębiorczości, który rozpoczął się ponad kilka lat temu jest zatem kontynuowany. Dotyczy on oczywiście przede wszystkim przedsiębiorstw najmniejszych (mikroprzedsiębiorstw), co poprzez zyskujące na znaczeniu zjawisko samozatrudnienia wpisuje się w obserwowany wzrost popytu na pracę.

Najwięcej nowo zarejestrowanych podmiotów podejmuje działalność w:

Zgodnie z kwartalnym raportem IBnGR sektor informacji i komunikacji dominował także, pod względem ilości przedsiębiorców pozytywnie oceniających koniunkturę gospodarczą województwa. Pozytywne – choć w mniejszej skali - oceny występowały także w handlu oraz transporcie i gospodarce magazynowej.

Negatywne oceny wystąpiły natomiast w przeciągu całego 2016 roku w budownictwie. W IV kwartale tegoż roku negatywne opinie dominowały także w zakwaterowaniu i usługach gastronomicznych, co było jednak naturalnym zjawiskiem, związanym z sezonowym charakterem turystyki na Pomorzu.²

² Marcin Wandałowski, Sytuacja gospodarcza województwa pomorskiego w IV kwartale 2016 r., Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową.

Wskaźnik koniunktury mierzony przez Bank Pekao

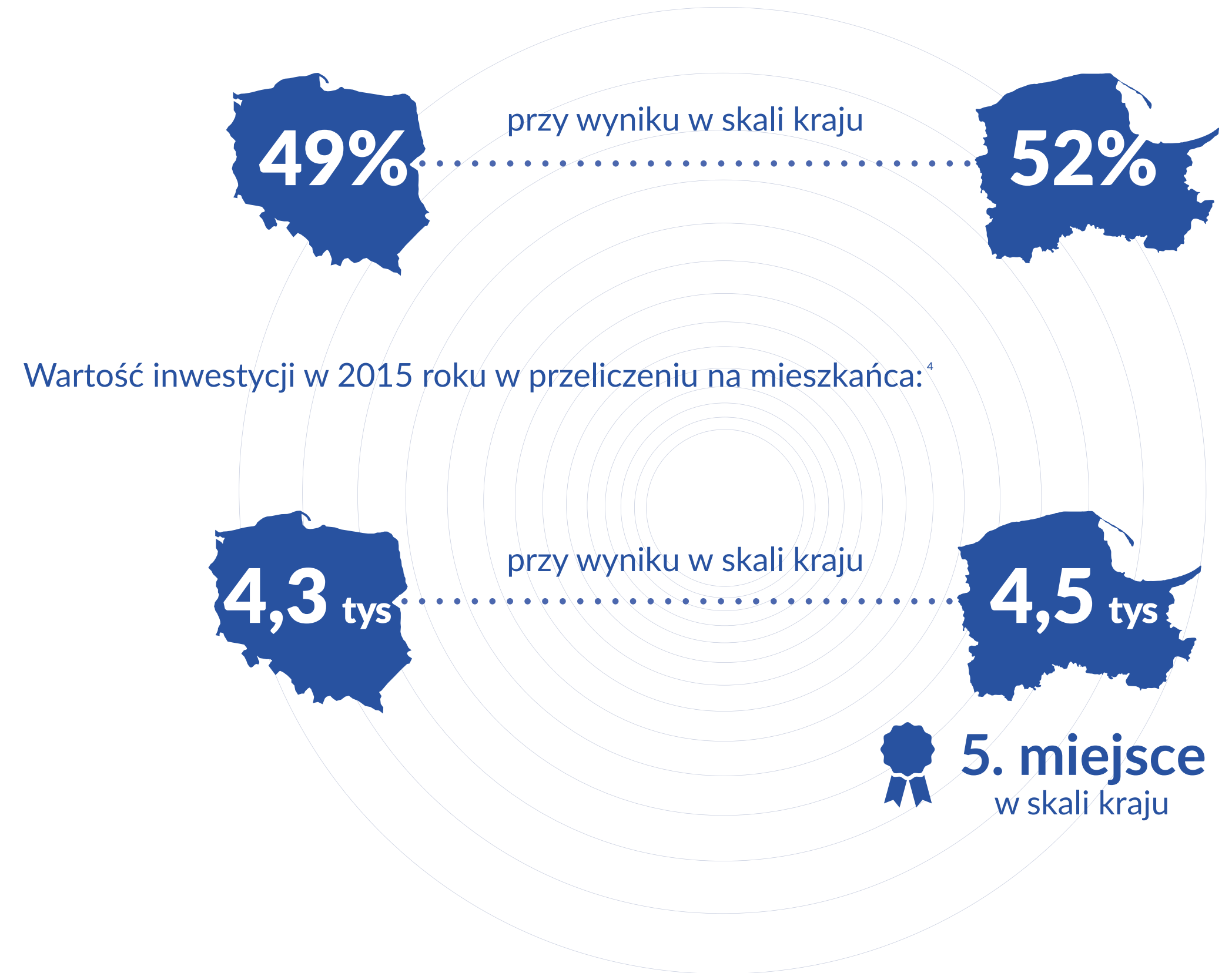

23% mikro i małych firm z Pomorza prowadziło działalność eksportową w ostatnim roku

³ Raport o sytuacji mikro i małych firm w roku 2016 w Polsce i województwie pomorskim. Bank Pekao

Pozytywnie kształtują się także relacje jeżeli chodzi o nakłady inwestycyjne MŚP:

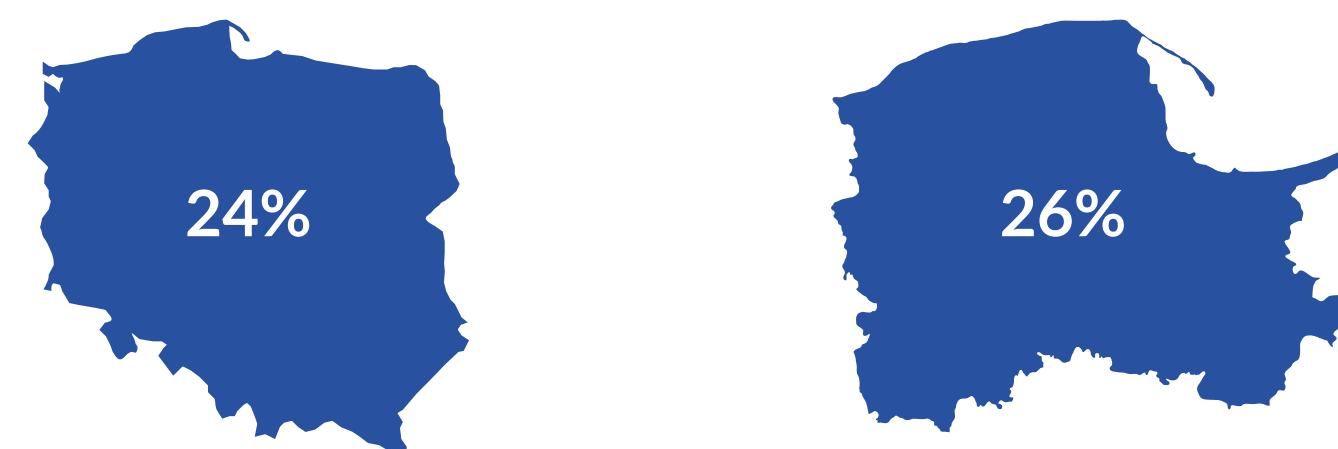

⁴ Ibidem

Innowacyjność produktowa i procesowa mikro i małych firm w Polsce.

Rozpatrując innowacyjność warto zauważyć, że chociaż małe i średnie firmy przeciętnie nie są tak innowacyjne jak firmy duże, to w 2016 roku odsetek innowacyjnych firm na Pomorzu był wyższy niż średnia krajowa. Pokazują to poniższe diagramy zgodnie z którymi odsetek firm inwestujących w innowacje produktowe na Pomorzu był nieznacznie wyższy niż średnia krajowa, z kolei w odniesieniu do innowacji procesowych wartości dla Polski i naszego województwa były takie same. Podobnie nakłady na innowacje były w województwie pomorskim zbliżone do średniej krajowej.

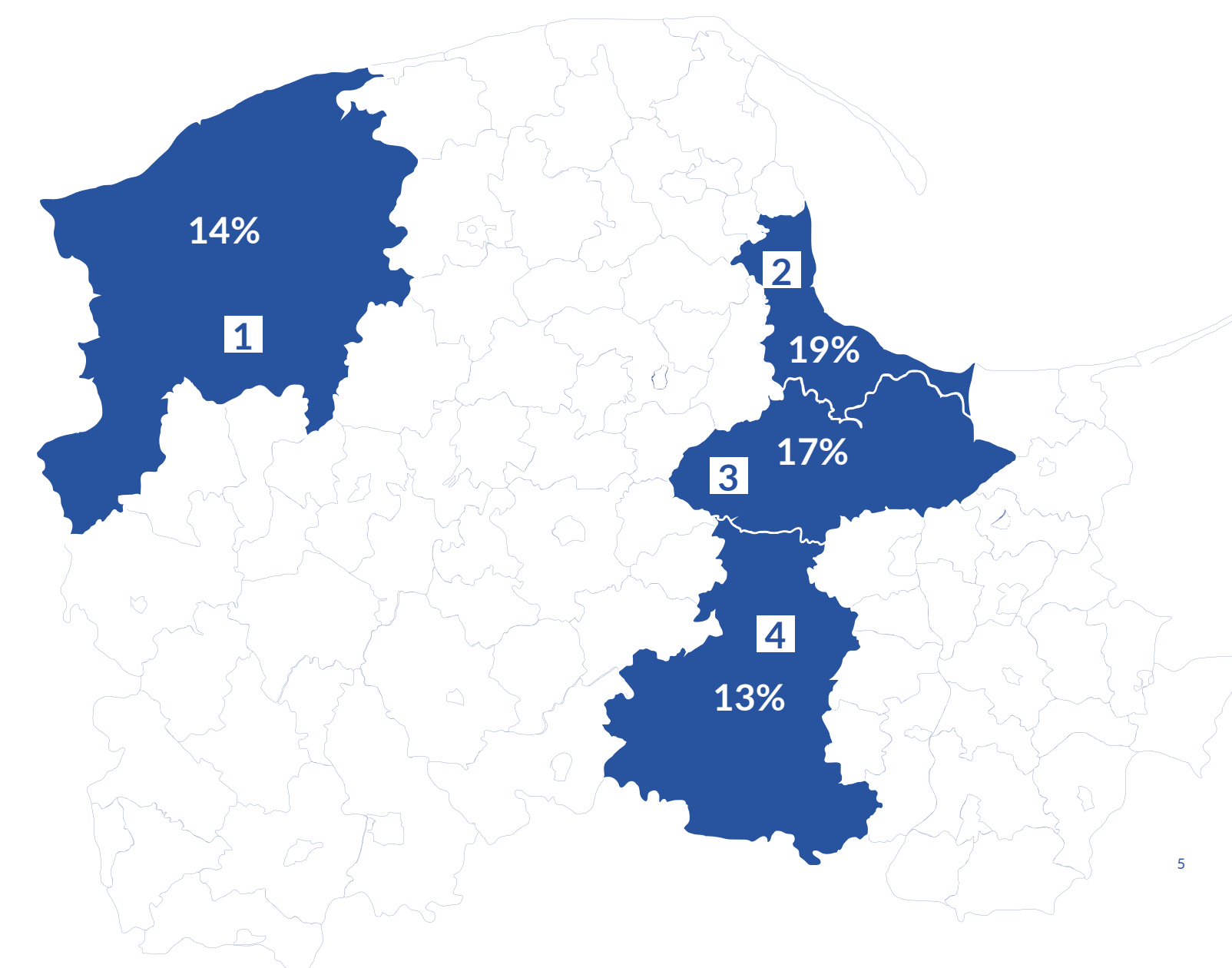
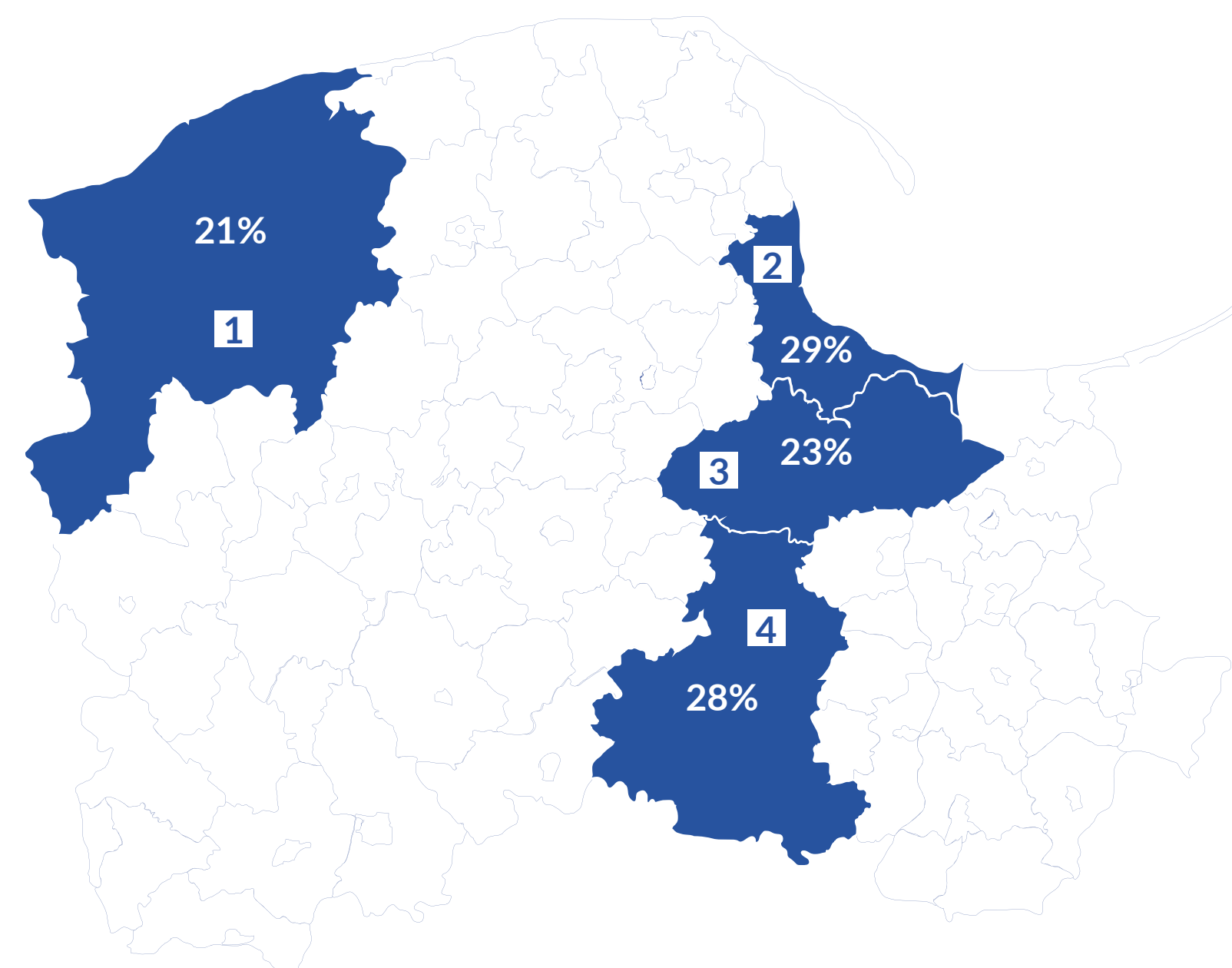
Firmy wdrażające innowacje produktowe

Firmy wdrażające innowacje procesowe

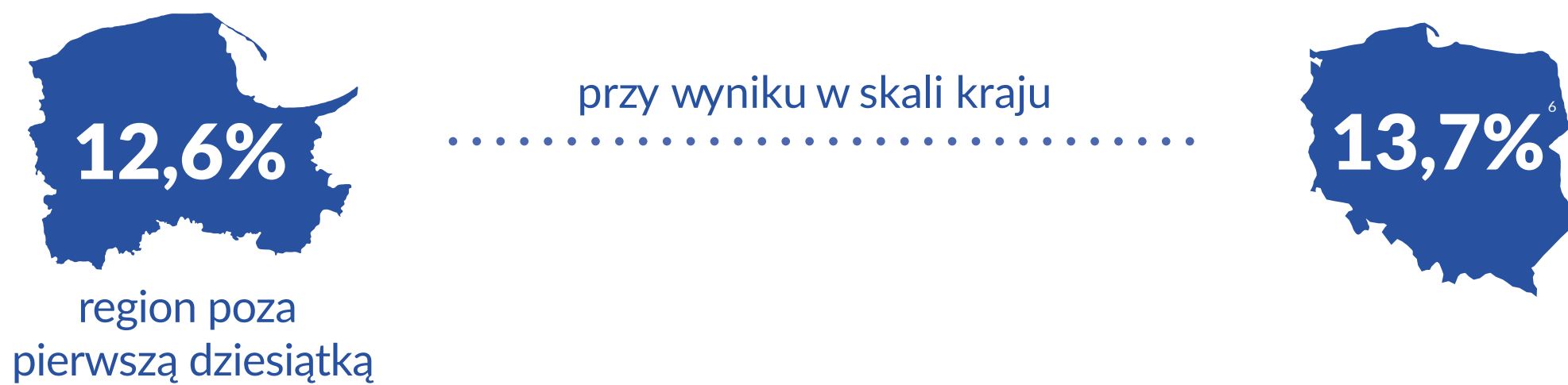

- 1 Powiat słupski
- 2 Trójmiasto
- 3 Powiat gdański
- 4 Powiat starogardzki

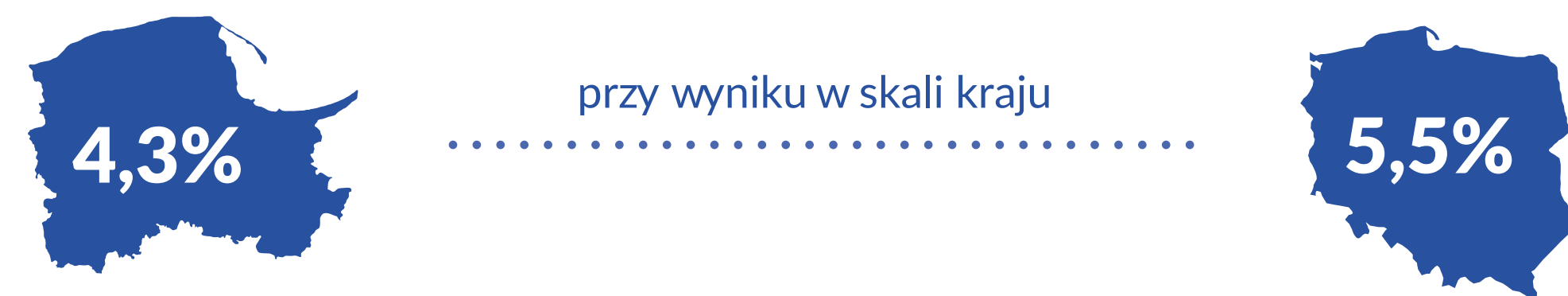

Innowacyjność odgrywa ważną rolę w gospodarce województwa pomorskiego. Choć w odniesieniu do większości wskaźników wyniki są zbliżone do średnich krajowych, sytuacja naszego województwa ulega sukcesywnej poprawie.

Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw wyniósł na koniec 2015 r.:

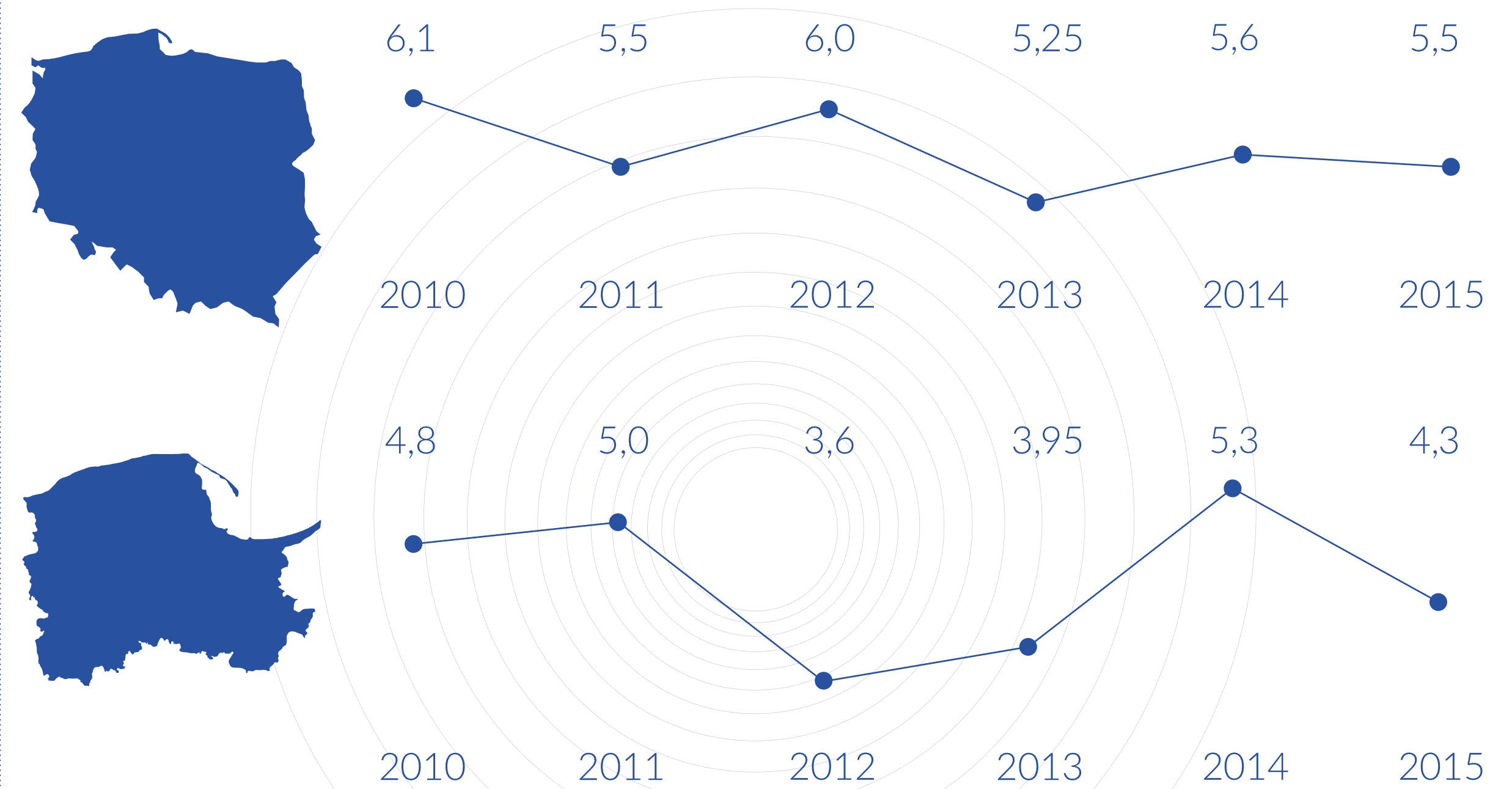

Jak pokazuje wykres na sąsiedniej stronie, odsetek przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej wyniósł w 2015 roku:

⁶ Bank Danych Lokalnych GUS

Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej.⁷

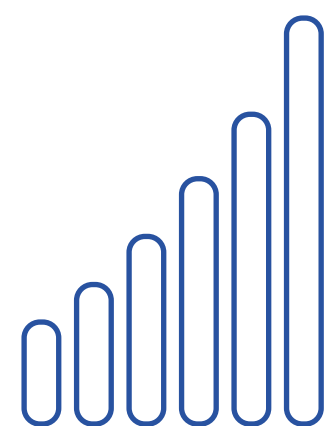

Udział przedsiębiorstw z dostępem do Internetu o prędkościach przynajmniej 100 Mb/s w ogólnej liczbie przedsiębiorstw wyniósł w 2016 roku:

⁷ Źródło: GUS

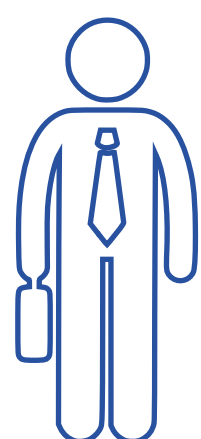
Pozytywnym wyróżnikiem pomorskiego jest także:

- relatywnie wysoki na tle kraju i systematycznie rosnący, udział sektora prywatnego w finansowaniu działalności B+R (51,7% wobec 39% w kraju)

- rozwijający się potencjał naukowo-badawczy. Pomorskie według danych za 2015 rok zajmuje wysoką pozycję w kraju (3. miejsce) pod względem wielkości poniesionych nakładów na badania i rozwój przypadających na 1 mieszkańca.⁸

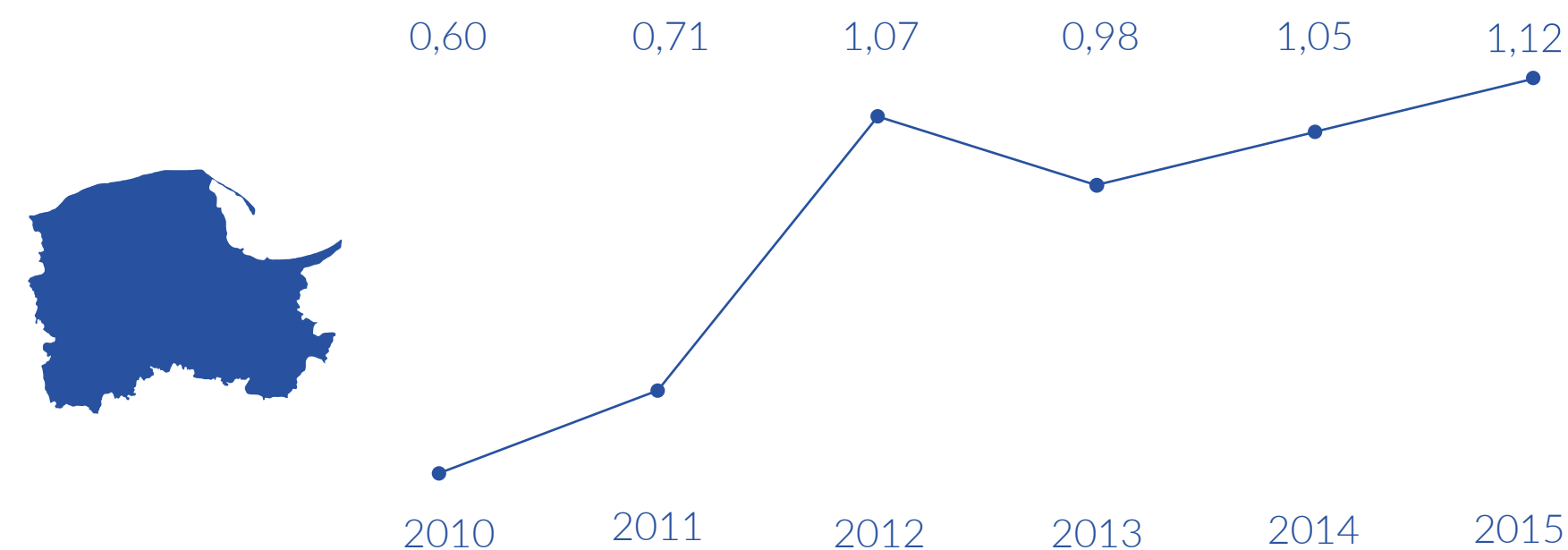

- na tle innych województw wysoki jest również udział zatrudnionych w B+R w sektorze przedsiębiorstw w ogóle zatrudnionych w B+R (w 2015 r. wynosił 49%, co stawiało region na 2. lokacie).⁹

Wielkość nakładów na B+R w relacji do PKB dla naszego województwa jest wyższa niż średnia krajowa. W województwie pomorskim wynosiła ona 1,05 % w 2014 roku, zaś średnia dla Polski wyniosła wtedy 0,94%.¹⁰

⁸ Dane dla 2015 r. GUS
⁹ W 2012 r. wynosił 37%.

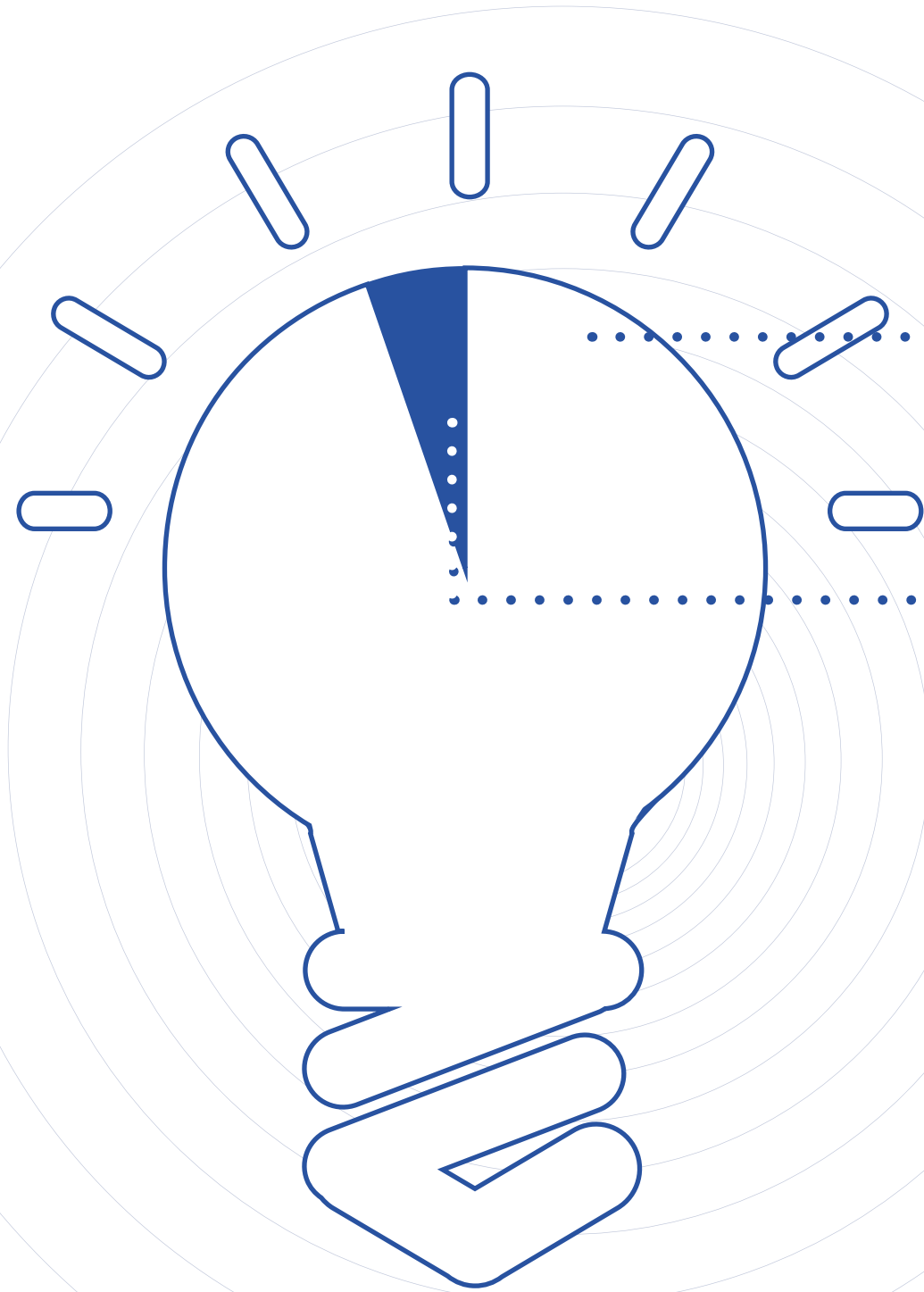
Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB¹

Ciekawie prezentują się wyniki innowacyjności w zależności od wielkości firm. Z jednej strony licząc ilościowo podobnie jak w skali ogólnokrajowej, w województwie pomorskim najbardziej innowacyjne były przedsiębiorstwa duże, to jest zatrudniające powyżej 250 osób i więcej. W 2015 r. 49,4% dużych firm przemysłowych w pomorskim wprowadziło na rynek przynajmniej jedną innowację produktową lub procesową. Z drugiej jednak strony duże firmy nie są tak elastyczne jak małe, choć dysponują większymi środkami finansowymi, które mogą przeznaczyć na innowacje. To właśnie w małych firmach tkwi największy potencjał do eksperymentowania i wdrażania innowacyjnych rozwiązań, co potwierdzają także diagramy dotyczące innowacyjności produktowej i procesowej z części raportu dotyczącej przedsiębiorczości

¹⁰ W 2015 1,12 % wobec 1,00% w kraju.
Bank Danych Lokalnych GUS
¹¹ Źródło: GUS.

Ilość zgłoszeń patentowych z województwa pomorskiego w 2016 roku.

Od początku 2016 roku w biuletynie Urzędu Patentowego opublikowano informacje o

4004

zgłoszeniach, z czego

218

zgłoszeń pochodziło z naszego województwa.

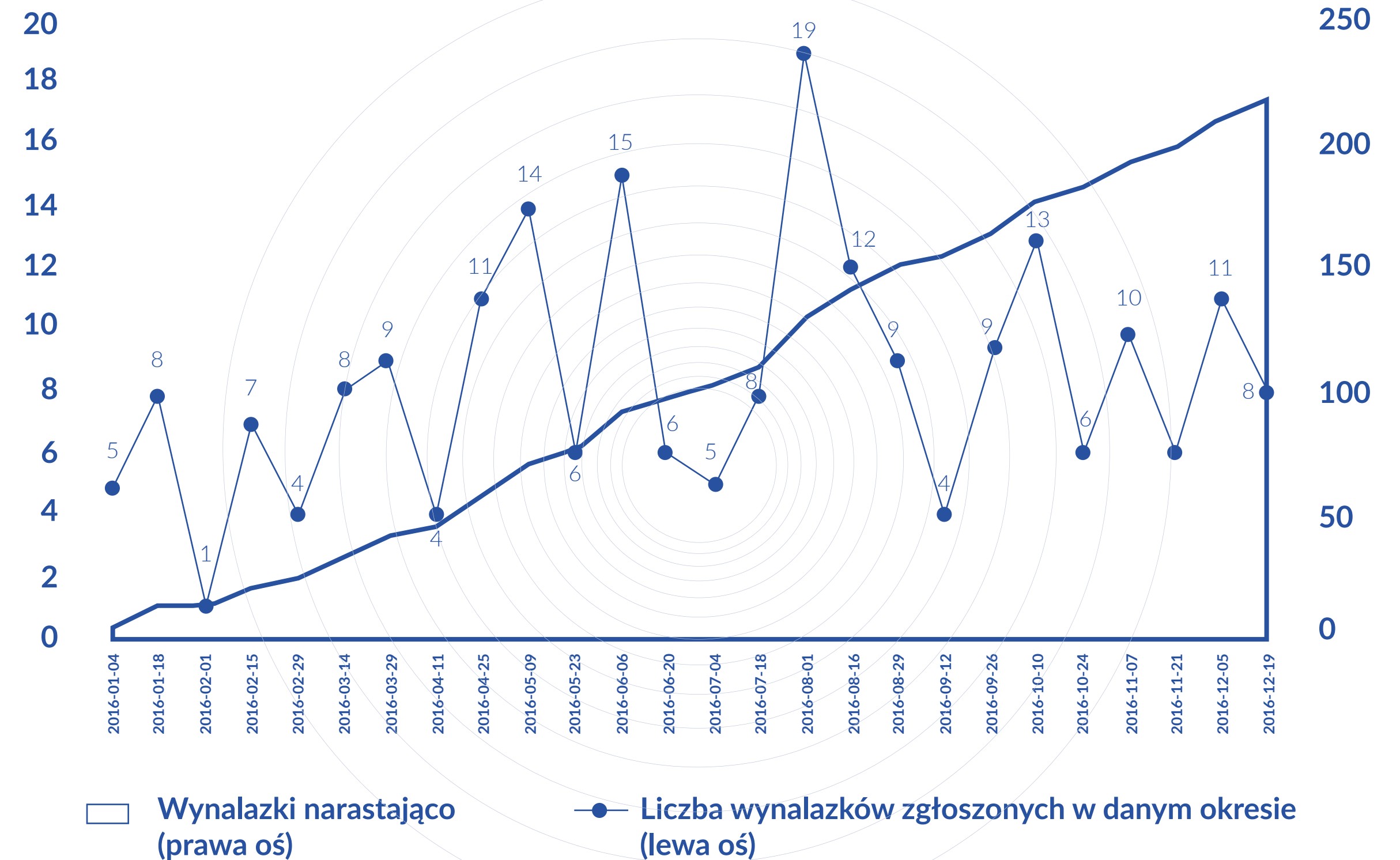
Stanowiło to

5,4 proc.

liczby wszystkich opublikowanych zgłoszeń.

Udział województwa pomorskiego w liczbie zgłaszanych patentów był niższy od udziału regionu w liczbie mieszkańców całej Polski (6,0 proc. w 2016 r.), czy też w liczbie ogólnopolskich przedsiębiorstw (6,8 proc.). Niemniej, należy mieć na uwadze, iż statystyka patentowa jest zdominowana przez zgłoszenia z województwa mazowieckiego, w tym w szczególności z Warszawy.

Liczba pomorskich wynalazków zgłoszonych i opublikowanych w Biuletynie Urzędu Patentowego w 2016 roku.¹²

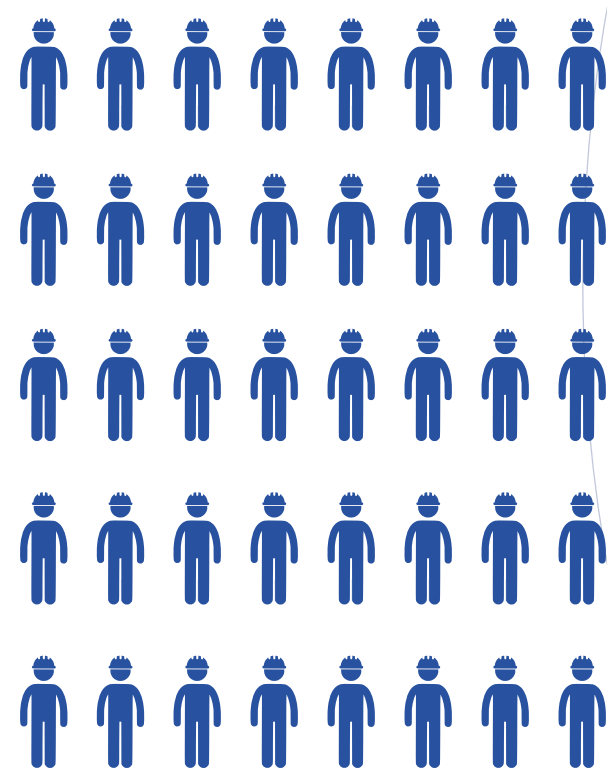

Wartości wskaźników województwa pomorskiego w odniesieniu do innowacyjności gospodarki są zbliżone do średnich krajowych. Można zatem wskazać zarówno negatywne, jak i pozytywne aspekty dotyczące funkcjonowania branży innowacyjnej na Pomorzu. Wykorzystanie potencjału naukowo-badawczego w regionie nie jest jeszcze satysfakcjonujące. Związane jest to z wysokim ryzykiem wdrożeń wyników badań, a także niedoskonałością mechanizmów i form współpracy nauki z biznesem. Z drugiej jednak strony pozycja naszego województwa w zakresie innowacyjności ulega sukcesywnej poprawie, co potwierdza wiele z przytaczanych danych – np. relatywnie wysoki udział sektora przedsiębiorstw w finansowaniu działalności B+R (51,7%) oraz poziom nakładów tego sektora na B+R w relacji do PKB.

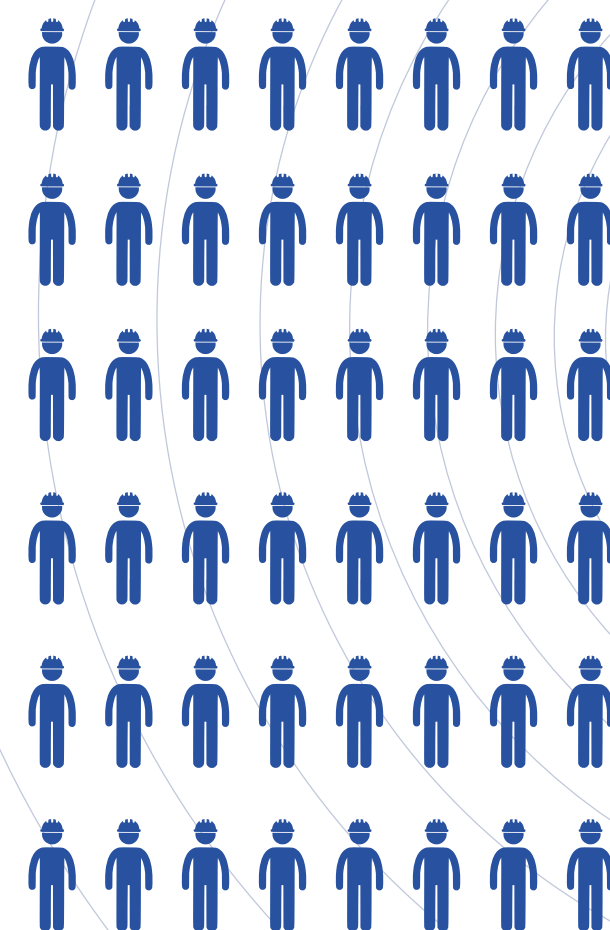
¹² Źródło: Sytuacja gospodarcza województwa pomorskiego w IV kwartale 2016 r. Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową).

W województwie pomorskim dynamicznie rozwija się gospodarka morską, a region urasta do rangi ważnego hubu logistycznego Europy Środkowo-Wschodniej. Baza portowa i lotnicza, z towarzyszącą jej poprawą dostępności transportowej, umożliwi rozwój wymiany międzynarodowej i jest ważnym czynnikiem przyciągającym inwestorów zagranicznych do województwa. Pokazują to zarówno dane dotyczące rosnącej skali przeładunków, przyrostu powierzchni magazynowej, jak i zatrudnienia w pomorskiej gospodarce morskiej.

Liczba osób zatrudnionych w gospodarce morskiej na przestrzeni lat.¹³

od **40,8 tys.**
osób
w 2012 roku

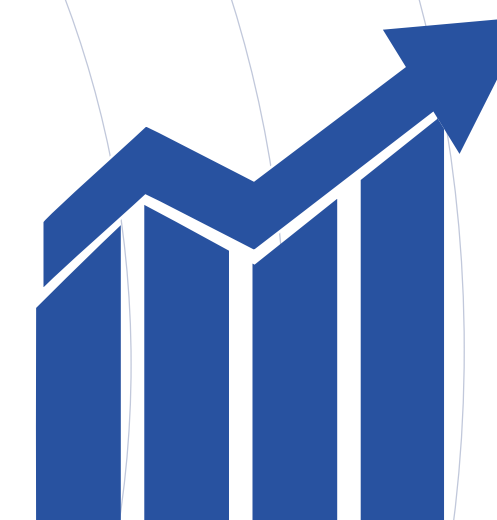

do **47,2 tys.**
osób
w 2015 roku
co stanowiło
5,9 % ogółu zatrudnionych
w województwie
(w województwie
zachodniopomorskim
było to **4,5%**).

Dla porównania zatrudnionych w całej polskiej gospodarce morskiej było w 2015 roku 93,7 tys. osób, co pokazuje, że nasz region ma pozycję dominującą biorąc pod uwagę zatrudnienie. Stanowi to szczególnie ważną informacją zważywszy na fakt, że jedno miejsce pracy w gospodarce morskiej generuje cztery miejsca w innych branżach – zwłaszcza w usługach.

Liczba podmiotów gospodarki morskiej na przestrzeni lat.

6404
w
2012 roku

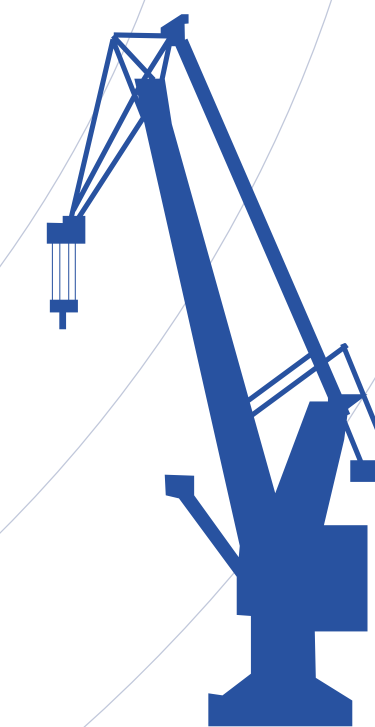

7594
w
2015 roku

co stanowiło **2,7 %**
wszystkich pomorskich podmiotów¹⁴

Dynamicznie rozwijają się porty w Gdyni i Gdańsku jeżeli chodzi o wielkość przeładunków. Udział województwa pomorskiego w obrotach ładunkowych w polskich portach morskich z roku na rok rośnie.

67,7 %
Udział województwa
pomorskiego w obrotach
ładunkowych w polskich
portach morskich w 2015 roku

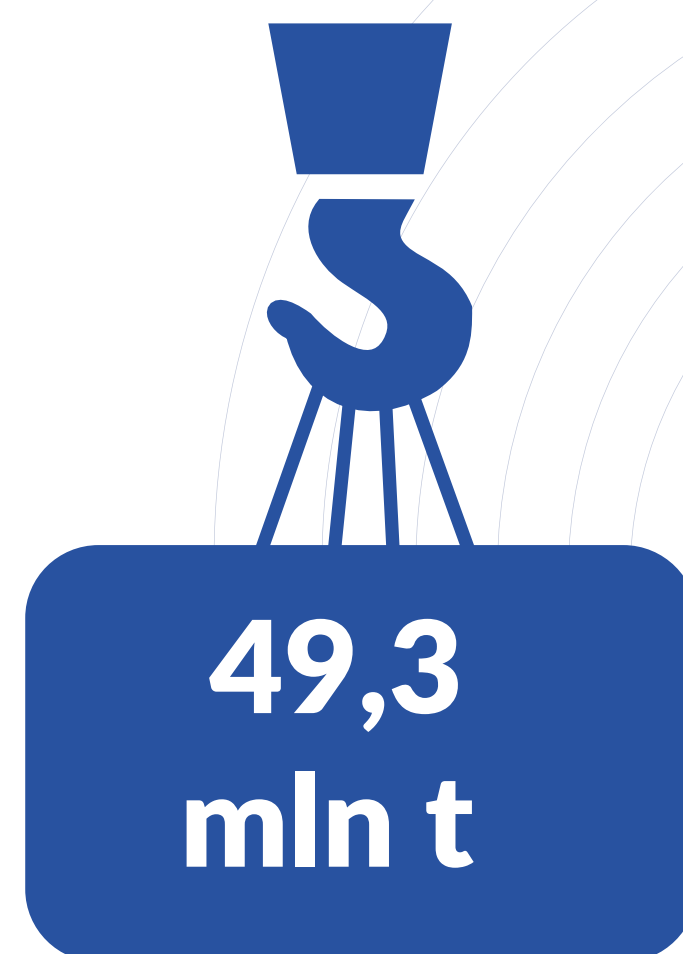

33 %¹⁵
Łączny wzrost obrotów
ładunkowych Gdańska i
Gdyni w latach 2012-2016

¹³ Źródło: GUS

¹⁴ Rocznik statystyczny gospodarki morskiej 2016, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa - Szczecin 2016
¹⁵ <https://www.portgdansk.pl/o-porcie/port-gdansk-w-europie> (data dostępu 25.01.2017 r.).

W ostatnim roku odnotowano wzrost przeładunków w pomorskich portach. Obroty ładunkowe w 2016 roku wyniosły 49,3 mln ton.

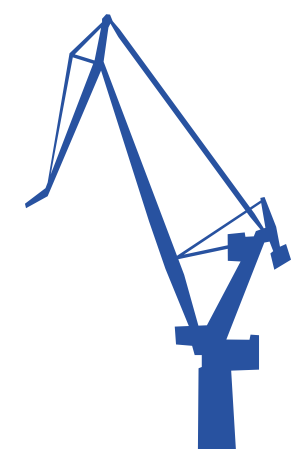
Wzrost w stosunku do 2015 r. o **4,8%**.
W porównaniu z 2015 r. wzrost odnotowano we wszystkich grupach ładunkowych (za wyjątkiem „masowych ciekłych”).

Bardzo dobre wyniki notują w szczególności terminale kontenerowe. Przykładem są wysokie obroty terminalu kontenerowego DCT Gdańsk (Deepwater Container Terminal Gdańsk):

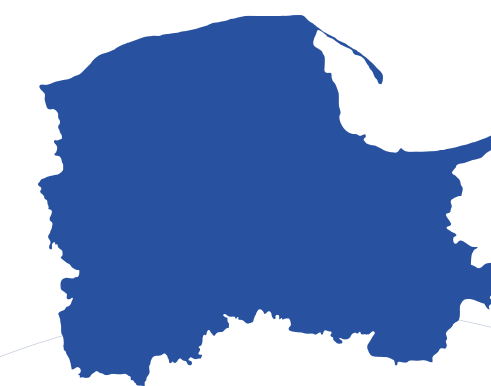
Port w Gdańsku pozostaje **drugim największym portem przeładunkowym na Bałtyku** w zakresie przeładunku kontenerów po Petersburgu.

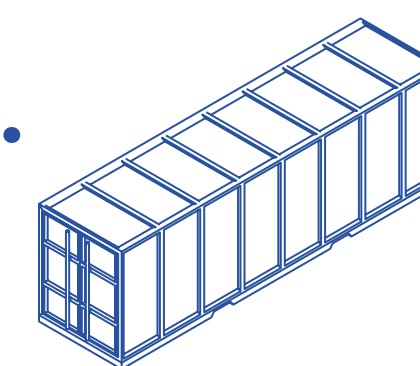
Wielkość przeładunku kontenerów DCT kształtowała się na poziomie **1 299 697 TEU** w 2016 r.

Dobrymi wynikami może się poszczycić także port w Gdyni. W 2016 roku oba gdyńskie terminale kontenerowe BCT i GCT przeładowały łącznie **642 195 TEU** kontenerów

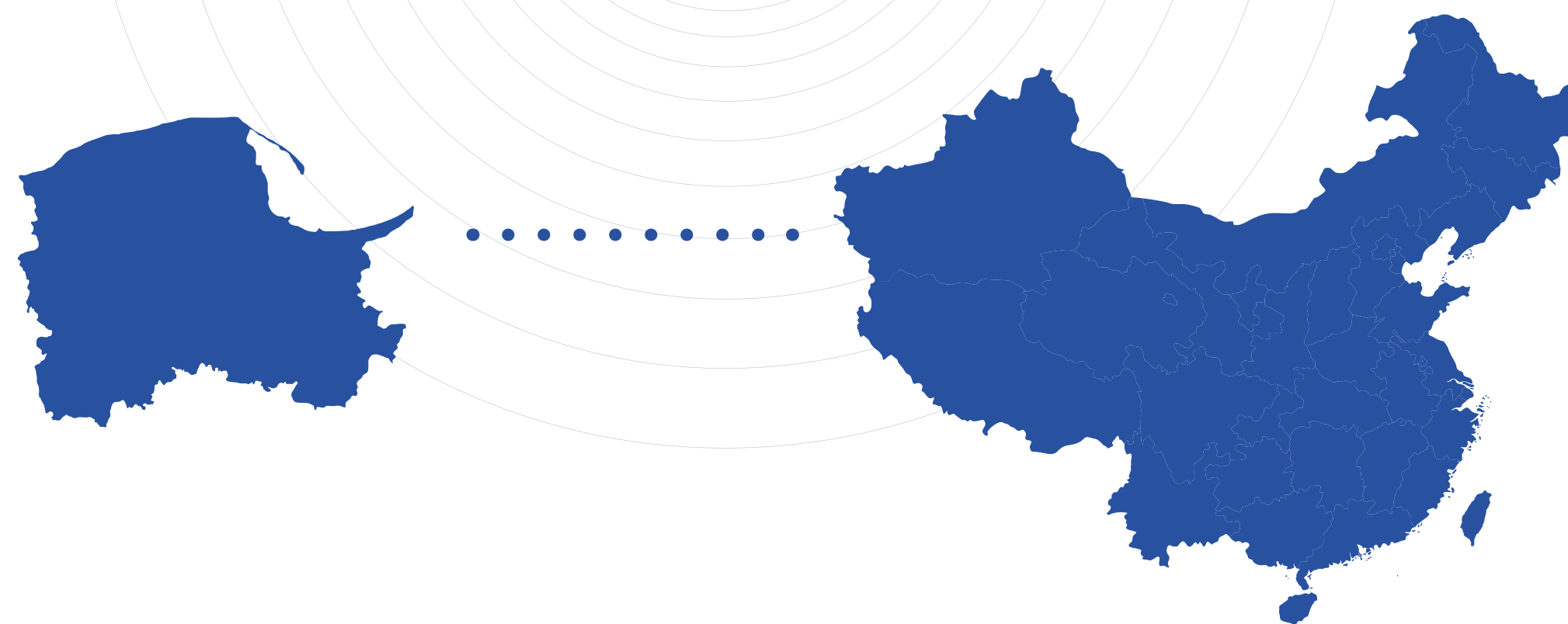

Na Pomorzu przeładowywanych jest już prawie **2 mln TEU** kontenerów

Przepustowość pomorskich terminali kontenerowych w 2016 roku wyniosła **4 600 000 TEU** (dla porównania w 2012 było to **2 500 000 TEU**)

Dzięki bezpośredniemu połączeniu z Chinami gdański port posiada status hubu oceanicznego. Ponadto porty w Gdańsku i Gdyni są ważnym generatorem rozwoju wielu sektorów, które wspólnie z nimi tworzą potencjał logistyczny i spedycyjny województwa.

Z uwagi na położenie geograficzne województwa pomorskiego – na skrzyżowaniu międzynarodowych szlaków transportowych – region ten odgrywa ważną, choć wciąż niewystarczającą rolę w zakresie logistyki. Co prawda z roku na rok w województwie pomorskim przybywa powierzchni magazynowej:

Na koniec marca 2017 roku całkowite zasoby rynku magazynowego wynosiły tu ok. **400 000 m²** (tj. o **100 000 mkw. więcej niż w 2016 roku**)¹⁶ a przyrost ten był możliwy zarówno dzięki Pomorskiemu Centrum Inwestycyjnemu zlokalizowanemu na zapleczu terminala DCT, jak i dzięki małym parkom magazynowym.

Niestety w porównaniu z polskimi województwami ulokowanymi w głębi kraju (Mazowsze dysponujące 3,15 mln mkw. magazynów, a także Śląsk, Dolny Śląsk, Wielkopolska czy Polska Centralna) województwo pomorskie nie jest przodującym rynkiem magazynowym.

¹⁶ Raport o stanie zaawansowania prac na budowę infrastruktury liniowej i punktowej Korytarza Transportowego Bałtyk-Adriatyk w Polsce za 2017 rok.

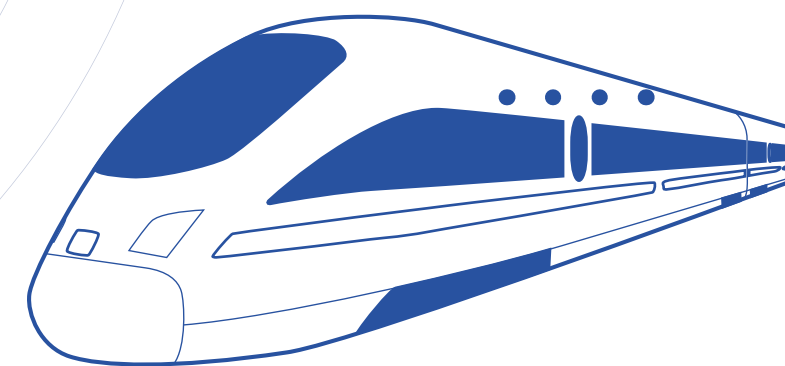
Ważną rolę w obsłudze pomorskich portów odgrywa **transport intermodalny**. W ostatnich latach obserwowany jest w Polsce znaczny progres w zakresie przewozów intermodalnych, których wolumen w transporcie kolejowym zwiększył się z:

do

Sprzyjały temu duże inwestycje terminalowe w głównych polskich portach morskich, na kolejowych przejściach granicznych oraz wewnątrz kraju.

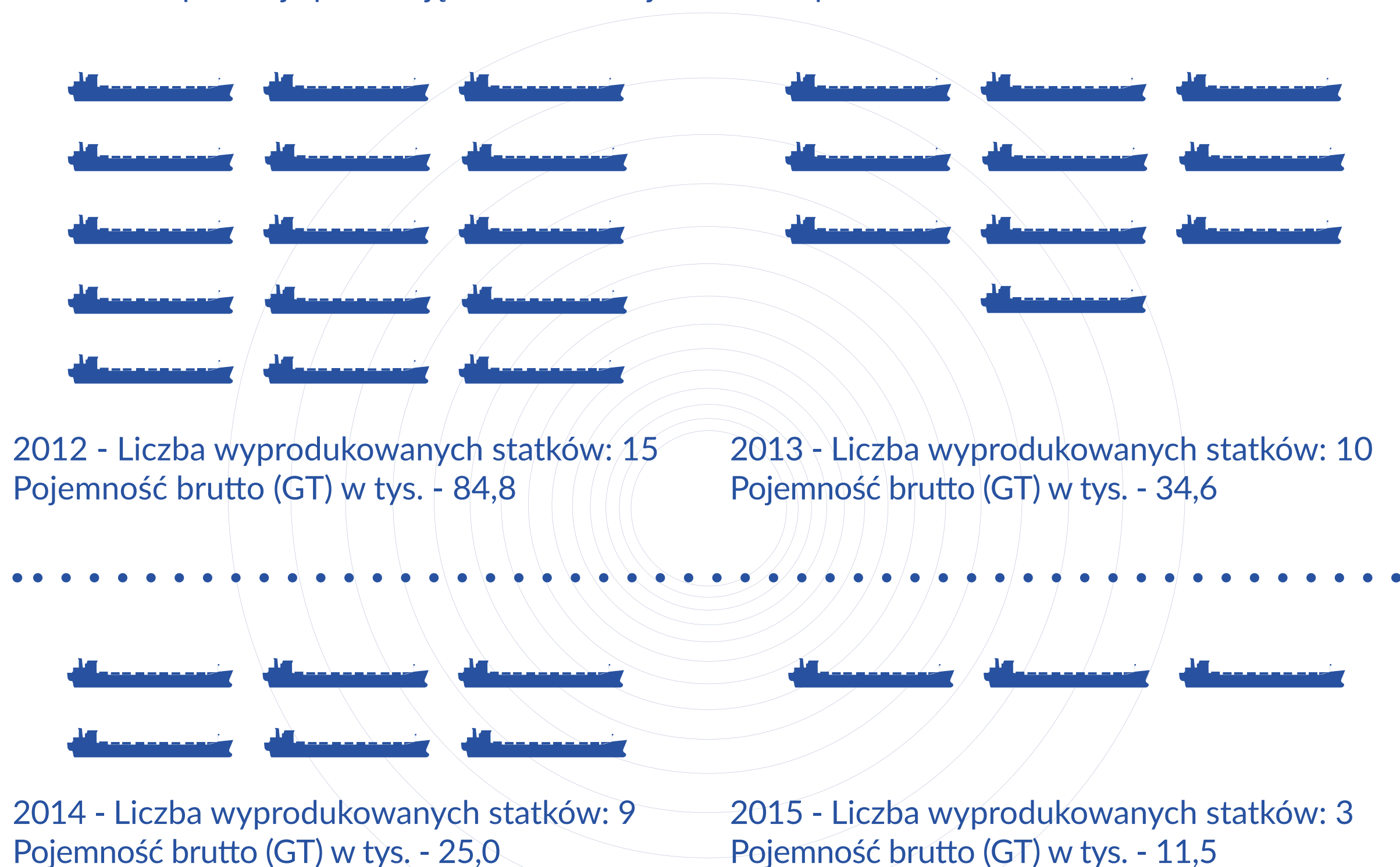
14,4%
Udział kolei w obsłudze
morskich terminali
kontenerowych
w 2010 roku

...

29,98 %
Udział kolei w obsłudze
morskich terminali
kontenerowych
w 2016 roku

Od stycznia do marca 2017 roku przewoźnicy kolejowi przetransportowali blisko **258,7 tysiąca sztuk jednostek**, co stanowiło blisko **394 tysiące TEU**. W porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku ich liczba wzrosła o **25,20% (wg TEU o 27,22%)**.

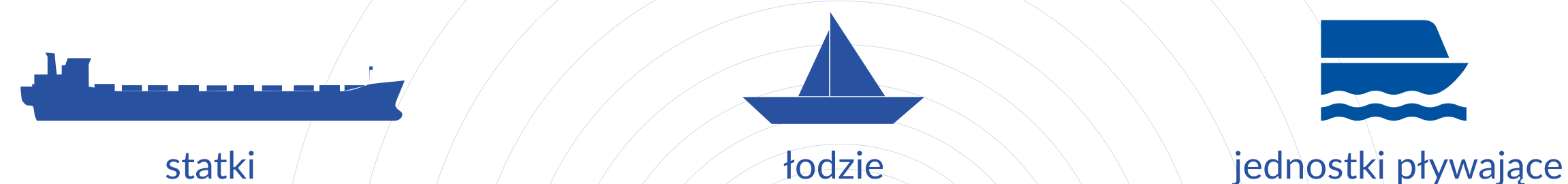
Bardzo ważnym sektorem morskim jest branża stoczniowa, która rozwija się w województwie dzięki budowie/remontom statków, a także rozwojowi technologii offshore. Po upadku dużych organizmów stoczniowych aktualnie produkcja branży staje się udziałem takich stocznii jak Remontowa Shipbuilding, a także gdyńskich stocznii Crist S.A. czy Stocznia Remontowa „Nauta”. Poniższe zestawienie pokazuje produkcję statków w województwie pomorskim w latach 2012-2015.

Pomimo zmniejszającej się ilości wyprodukowanych i modernizowanych statków, wartość zamówień utrzymuje się na wysokim poziomie. Roczna wartość sprzedaży w tej branży przekracza już 11 mld PLN i stale rośnie. Rok 2016 był o ponad 10% lepszy pod tym względem w stosunku do roku 2015. Z roku na rok rośnie także wartość remontów, co potwierdza tabela.

Remonty jednostek pływających w stoczniach województwa pomorskiego.				
	2012	2013	2014	2015
Liczba remontów	375	405	405	392
Wartość w mln euro	198,3	217,6	255,7	274,5

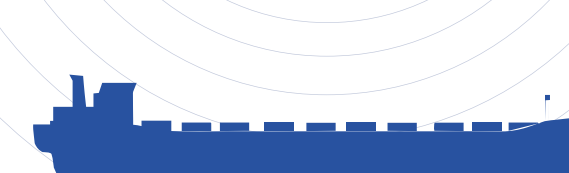
O znaczeniu przemysłu okrętowego dla województwa pomorskiego świadczy także struktura naszego handlu zagranicznego. Zgodnie z danymi IBnGR dominującymi produktami polskiego eksportu w latach 2015-2016 (obejmującą od 17% do 35% eksportu) były:

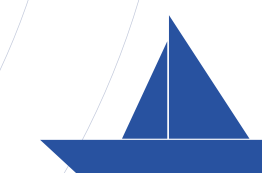
Ich odbiorcami były takie państwa jak: Norwegia, Anglia czy Niemcy. Odbiorcą platformy wiertniczej były Wyspy Marshalla, natomiast import w dużej mierze obejmował: maszyny i urządzenia elektryczne oraz statki i łódzie¹⁷

podzespoły dla statków
i łodzi (maszyny
i urządzenia elektryczne)

statki

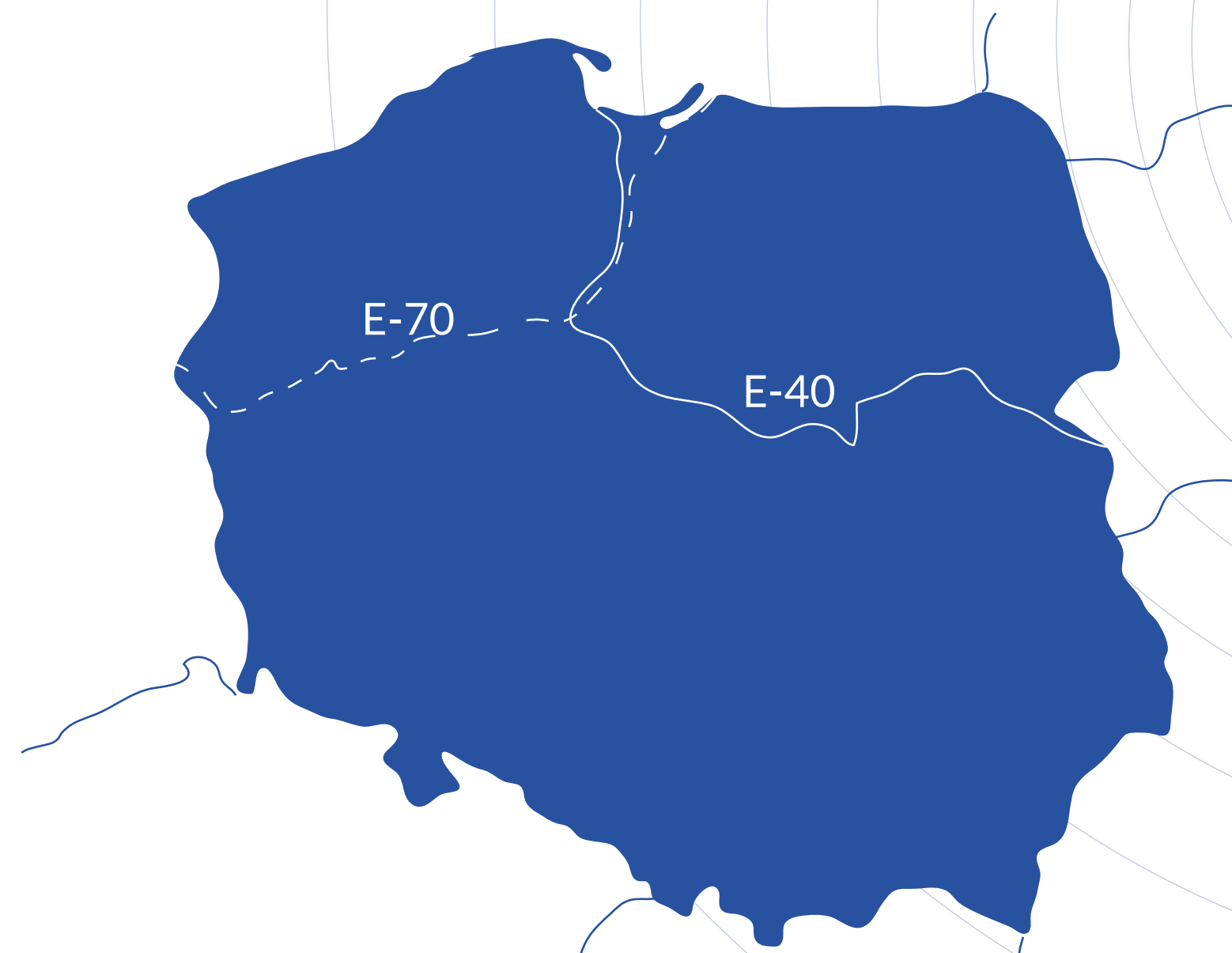

łódzie

O ile w budowie prostych, niezaawansowanych technologicznie statków (np. masowców, samochodowców) nie mamy szansy, aby konkurować z Dalekim Wschodem (głównie Koreą Południową), o tyle w produkcji konstrukcji wymagających większego udziału pracy przetworzonej polski przemysł stoczniowy może odegrać pewną rolę. Dotyczy to np. budowy statków pasażerskich, promów, offshore czy jachtów. Warto też zwrócić uwagę, iż uzupełnieniem oferty pomorskiego przemysłu stoczniowego jest oferta małych, prywatnych stocznii produkujących jachty. Ten rodzaj przemysłu jest bardzo rozwinięty na Pomorzu.

¹⁷ Sytuacja gospodarcza województwa pomorskiego w IV kwartale 2016 r. Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową.

Z punktu widzenia wzrostu konkurencyjności województwa pomorskiego istotne znaczenie ma także droga wodna śródlądowa rzeki Wisły, a zwłaszcza jej dolny bieg. Ważna jest zwłaszcza Droga Wodna E-40 (od Morza Bałtyckiego- Gdańska do Morza Czarnego – Odessy) oraz E-70 (połączenie wschód-zachód: od Rotterdamu do Kłajpedy, łączące Odrę z Zalewem Wiślanym). Obie drogi wodne zakładają bowiem rewitalizację dolnego odcinka Wisły: E-70 - od Kanału Bydgoskiego do Zalewu Wiślanego i E-40 – od Warszawy do Gdańska. Główne znaczenie ratyfikowanej już konwencji AGN dla naszego województwa należy wiązać z transportem ładunków i ludzi z pomorskich portów w głąb lądu. Dotyczy to zwłaszcza możliwości obsługi potrzeb transportowych portu gdańskiego – zarówno w odniesieniu do przewozów ładunków masowych (węgiel, piasek, żwir, materiały budowlane, surowce energetyczne, ładunki ponadgabarytowe), jak i skonteneryzowanych. W odniesieniu do tych ostatnich - przewidywany jest wzrost przewozów z DCT w głąb lądu. Budowa stopni wodnych na Dolnej Wiśle pozwoli na stworzenie centrum logistycznego w rejonie Bydgoszczy, które odciążałoby pomorskie porty i przejęło znaczną część obsługi logistycznej na ich zapleczu¹⁸.

Kadry morskie kształcone są przez trójmiejskie szkoły wyższe i szkoły średnie. Do najważniejszych pomorskich szkół wyższych o profilu morskim należy zaliczyć:

Akademii Morską
w Gdyni,

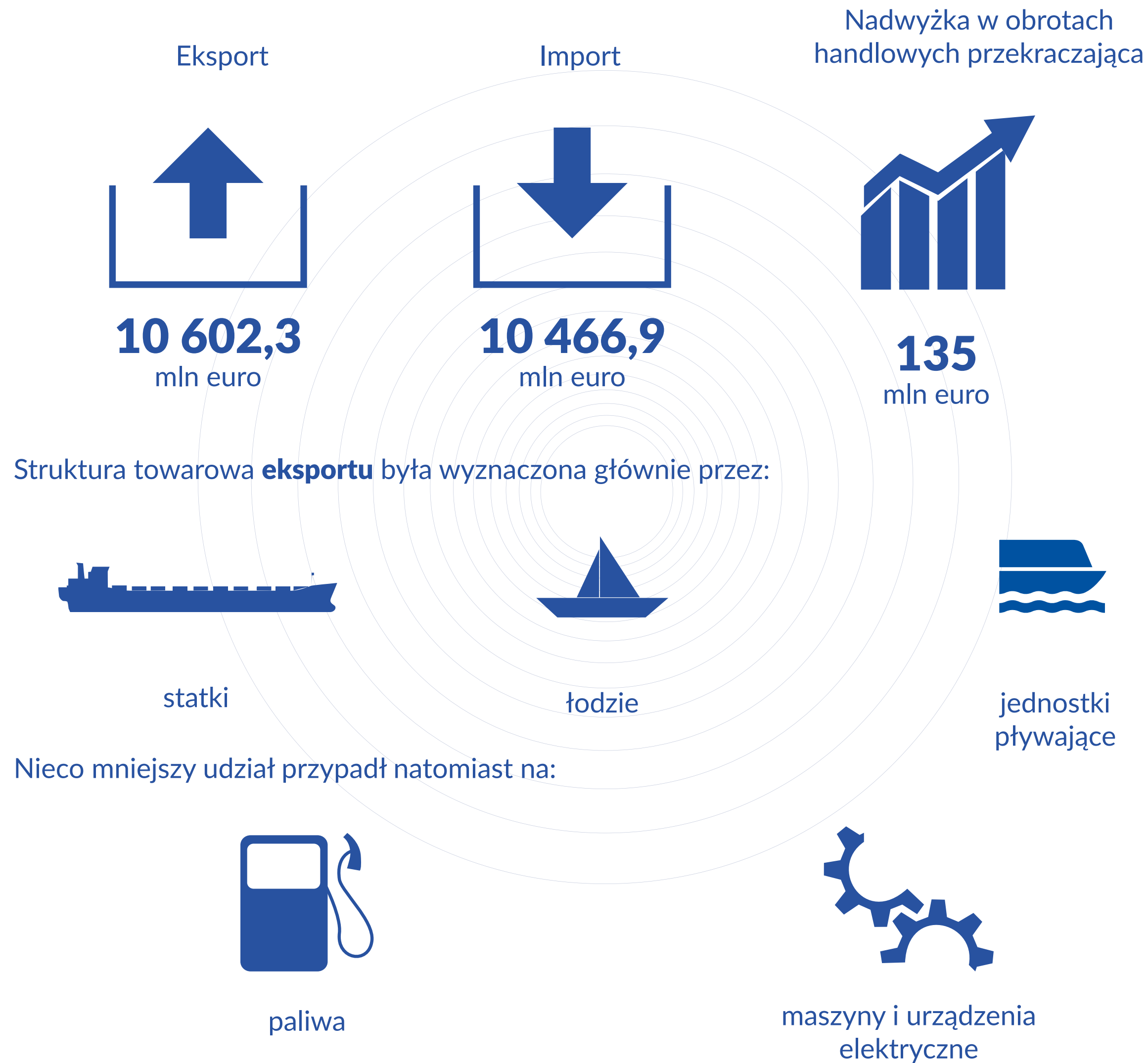
Wyższą Szkołę
Marynarki Wojennej
im. Bohaterów
Westerplatte

choć wydziały morskie znajdują się także na Politechnice Gdańskiej i Uniwersytecie Gdańskim. Ważną rolę odgrywają w końcu instytuty naukowe o profilu morskim, takie jak: Centrum Techniki Okrętowej S.A., Instytut Morski w Gdańsku, Morski Instytut Rybacki PAN czy Instytut Oceanologii PAN. To dzięki tym ostatnim udaje się przygotowywać produkty zaawansowane technologicznie, które podnoszą innowacyjność pomorskiej gospodarki morskiej.

¹⁸ K. Wojewódzka-Król, Dolna Wisła – niewykorzystany potencjał, [w:] Żegluga śródlądowa- Odra, UN Global Compact, Warszawa 2016.

Województwo pomorskie w roku 2016 było jednym z najbardziej proeksportowo ukierunkowanych regionów w Polsce.

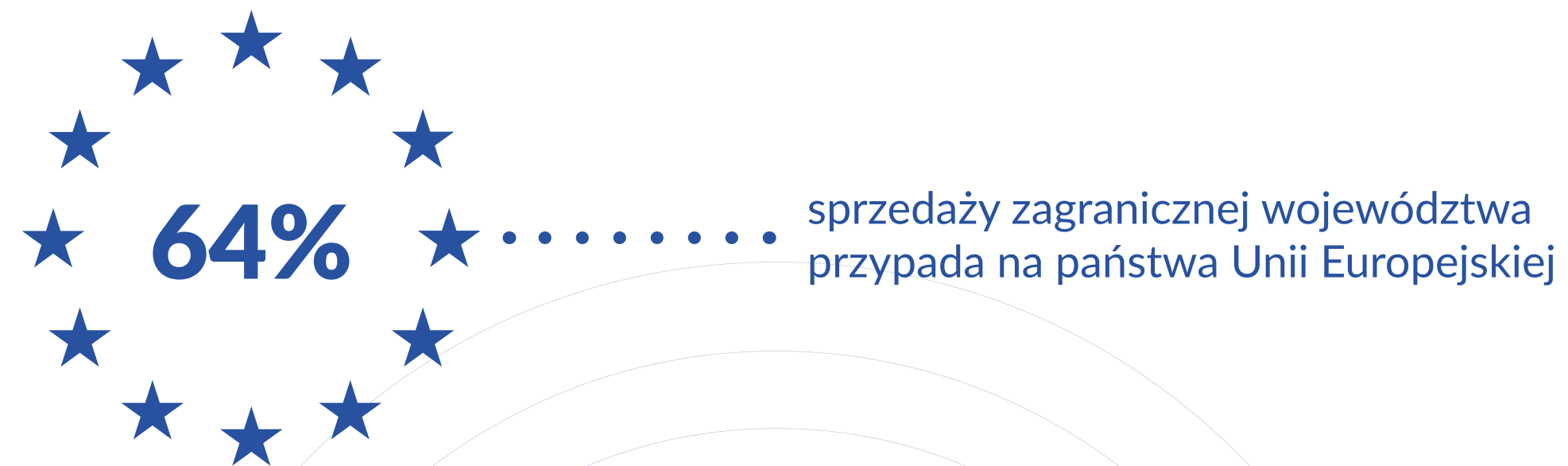
Do najważniejszych produktów sprowadzanych z zagranicy należy zaliczyć:

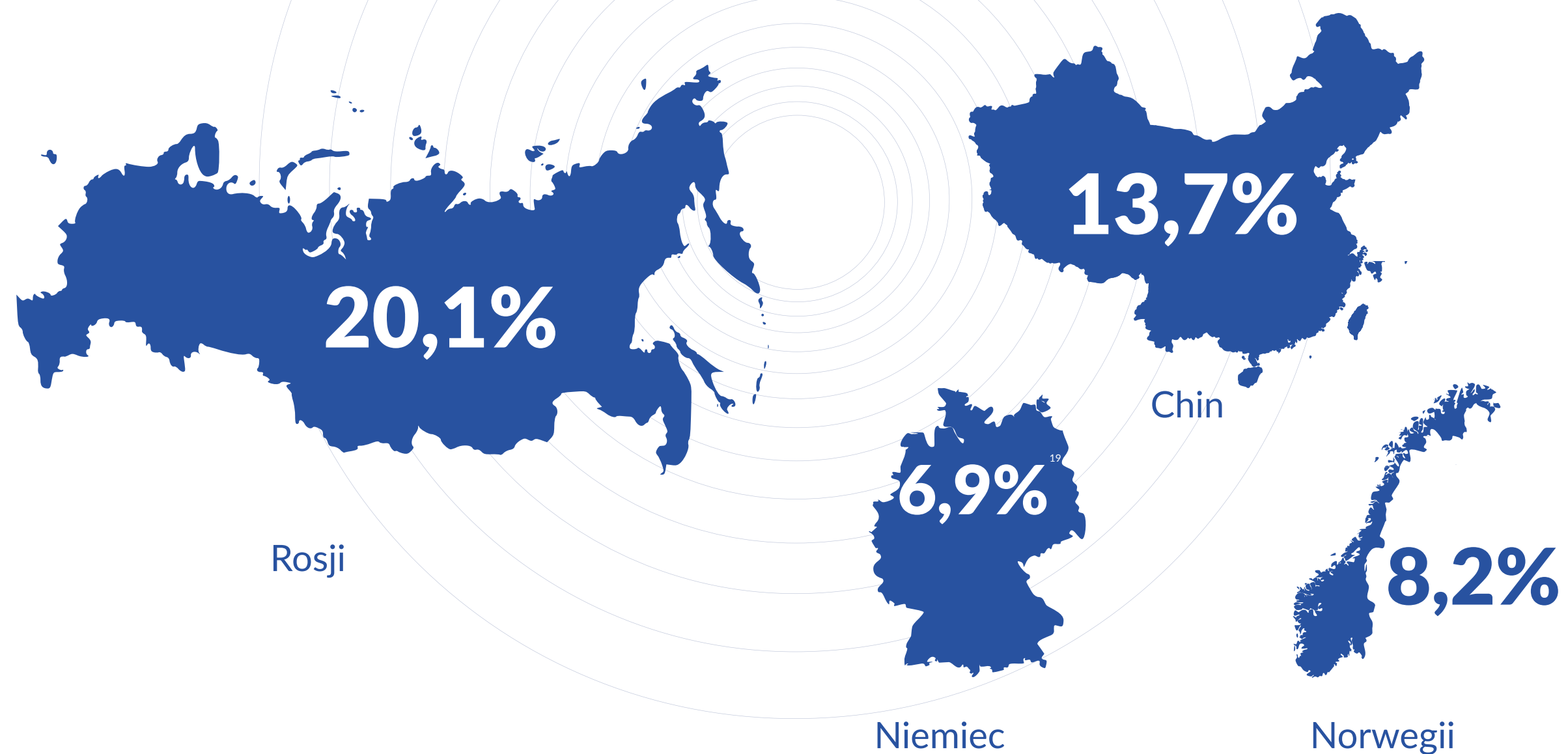
W strukturze kierunkowej pomorskiego eksportu największym udziałem cechowały się:

Wśród odbiorców dominują państwa UE

Jeżeli chodzi o import to od początku 2016 roku najczęściej towarów spłynęło na Pomorze z:

Udział województwa pomorskiego w eksporcie całego kraju wynosił w 2015 roku:

Wartości eksportu i importu przypadające na jednego mieszkańca są większe niż dla całego kraju. W przypadku eksportu jest to 127,3 % średniej krajowej, natomiast w przypadku importu - 146,7 % średniej krajowej (dane za 2014 rok).

Pozycja eksportowa pomorskiej gospodarki jest względnie silna. Istnieją jednak rezerwy w zakresie koordynacji działań na rzecz wspierania i promocji eksportu, zwłaszcza wśród MŚP, a także wykreowania marki gospodarczej regionu, która umocni jego międzynarodową pozycję.

Zróznicowana struktura gospodarki sprzyja możliwości lokowania szerokiego wachlarza inwestycji. Atutem województwa są inwestycje z sektora usługowego oraz z branży zaawansowanych technologii.²⁰ Decydują o tym przede wszystkim:

Istotną rolę odgrywa także duża podaż przestrzeni biurowej. Warto wymienić obiekty Olivia Business Centre, które stają się wizytówką naszego województwa. Region cechuje natomiast niższa zdolność przyciągania inwestorów z sektora przemysłu²². Według raportu IBnGR zajmuje on 8. pozycję wśród regionów. Zdaniem autorów ww. raportu pozycja ta mogłaby być wyższa, w szczególności jeśli wziąć pod uwagę bliskość portów morskich, gdyby nie niskie w skali kraju efekty funkcjonowania SSE (Specjalna Strefa Ekonomiczna) oraz niska podaż znajdujących się w ich obrębie wolnych terenów inwestycyjnych.

+
Dzięki licznym inwestycjom w infrastrukturę drogową i kolejową w ostatnich latach poprawiły się możliwości dojazdu z Warszawy oraz południowej Polski.

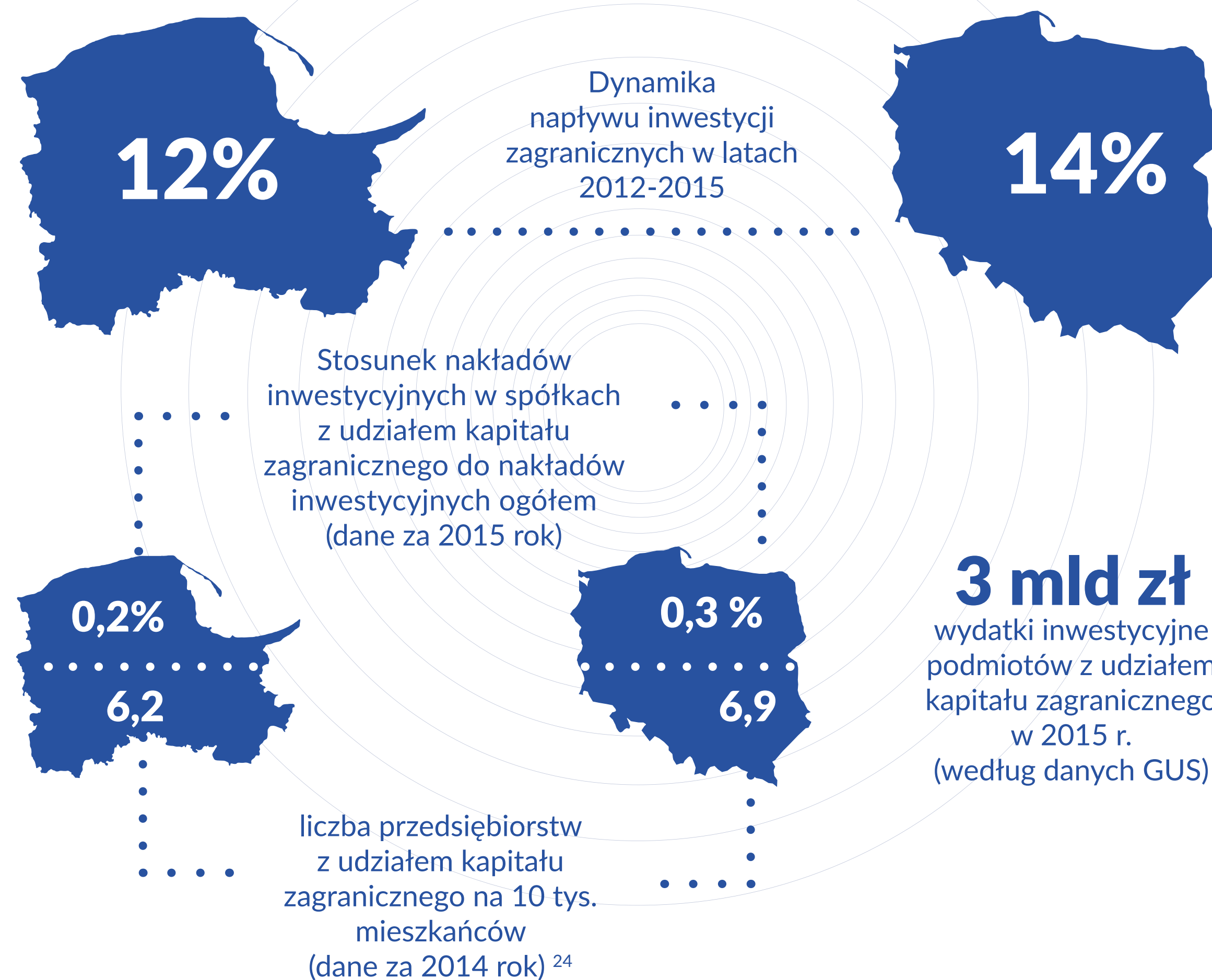

-
Nadal brakuje dobrego połączenia z granicą zachodnią, które przybliżyłoby województwo do centrum gospodarczego Europy, jak również zaktywizowałoby zachodnią część regionu.

²⁰ W rankingu *Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2016*, opracowanym przez zespół H. Godlewskiej-Majkowskiej (SGH) województwo zajęło 4. lokatę. Na wyższych pozycjach uplasowały się: mazowieckie, śląskie oraz dolnośląskie. Z kolei w rankingu *Atrakcyjności inwestycyjnej województw i podregionów Polski 2016*, opracowywanym przez IBnGR województwo zajęło 8. lokatę, przy niewielkim dystansie dzielącym od poprzedzających: zachodniopomorskiego, łódzkiego oraz cechując się zdecydowanie niższą atrakcyjnością w porównaniu ze: Śląskiem, Dolnym Śląskiem, Mazowszem, Małopolską i Wielkopolską.

²¹ Por. *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2016*, IBnGR. W raporcie SGH *Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2016* w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej dla przemysłu województwo pomorskie uplasowało się w grupie C (za dolnośląskim, śląskim, mazowieckim, łódzkim, małopolskim).

O ponadprzeciętnej atrakcyjności inwestycyjnej świadczą dane o działalności przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego. Na koniec 2015 r. liczba takich podmiotów przypadająca na 10 tys. mieszkańców, jak i wartość zainwestowanego kapitału zagranicznego, plasowały województwo na 6. pozycji w Polsce.²³

²³ Dane GUS dotyczące kapitału zagranicznego, nie uwzględniają m.in. inwestycji w sektorze finansowym

²⁴ Bank Danych Lokalnych GUS.

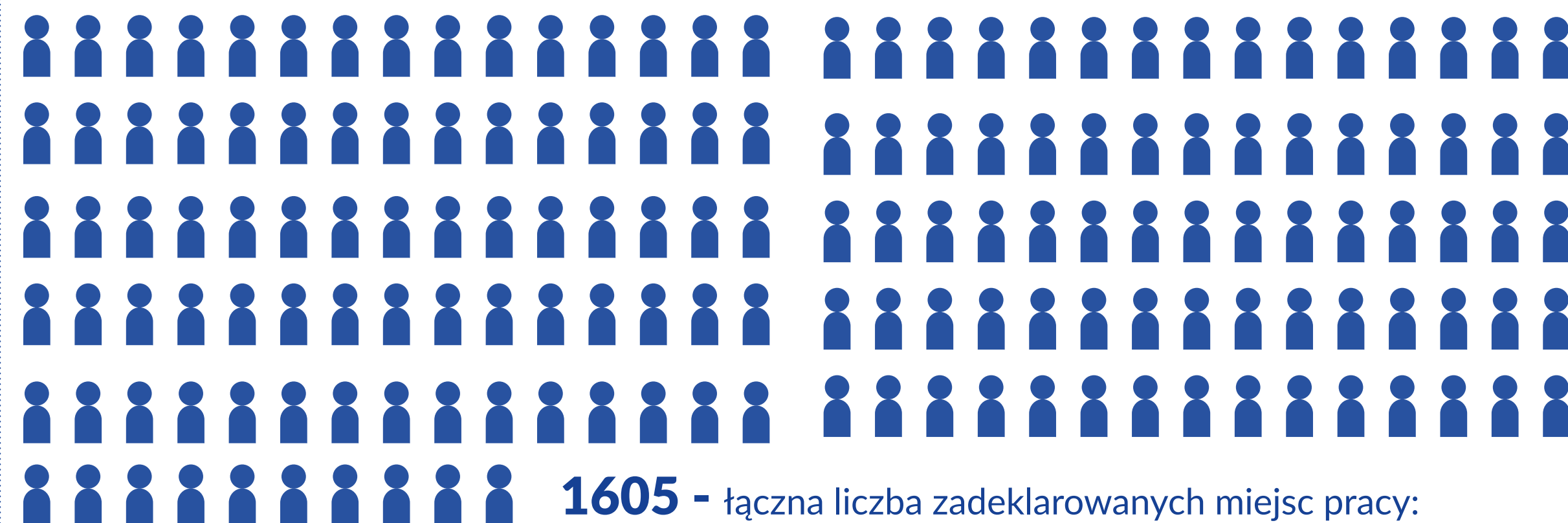
Klasyfikacja sektorowa ponad 60 największych inwestorów zagranicznych wskazuje na dominującą pozycję działalności usługowych i zaawansowanych technologicznie, w tym w szczególności:

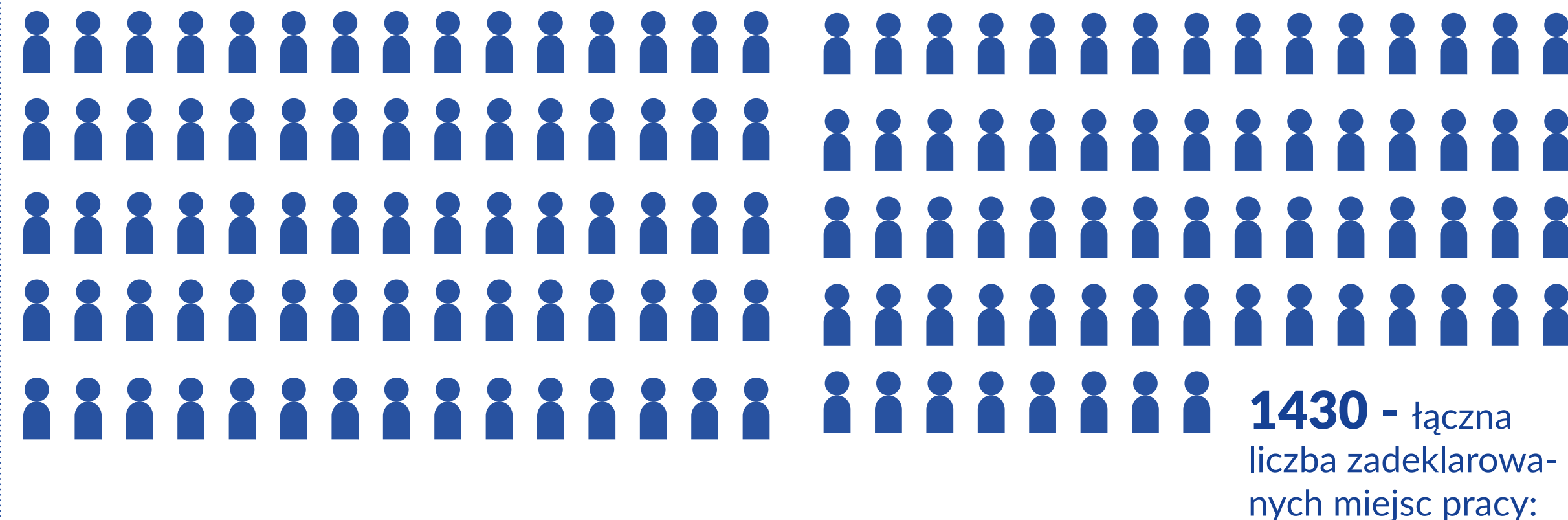
W sektorze produkcyjnym uwagę zwraca branża elektroniczna (4) oraz motoryzacyjna (3 inwestycje).²⁵ Powyższy zestaw uzupełniony o biotechnologię oraz przetwórstwo rolno-spożywcze wpisuje się w zestaw sektorów priorytetowych. Są to działalności cechujące się relatywnie najwyższymi szansami pozyskiwania nowych inwestycji.²⁶

Kluczową kwestią są deklaracje inwestorów dotyczące stworzenia nowych miejsc pracy. W sektorach przemysłowych i usługowych przewiduje się łącznie ponad 3000 miejsc pracy.

W sektorach przemysłowych największymi inwestorami są: Flex, Samskip, Control Solutions, La-croix Electronix, Jabil, Lancaster, Ultrafog.

Natomiast w sektorach usługowych: Swarovski, Marine Harvest, Ricoh, Benetel, in4mo oraz Arrow Electronics.

²⁵ Na podstawie informacji *Giganci Światowego Biznesu w Pomorskiem*, <http://www.investinpomerania.pl/gospodarka-regionu/giganci-swiatowego-biznesu-w-pomorskiem.html> (data dostępu 24.01.2017 r.).

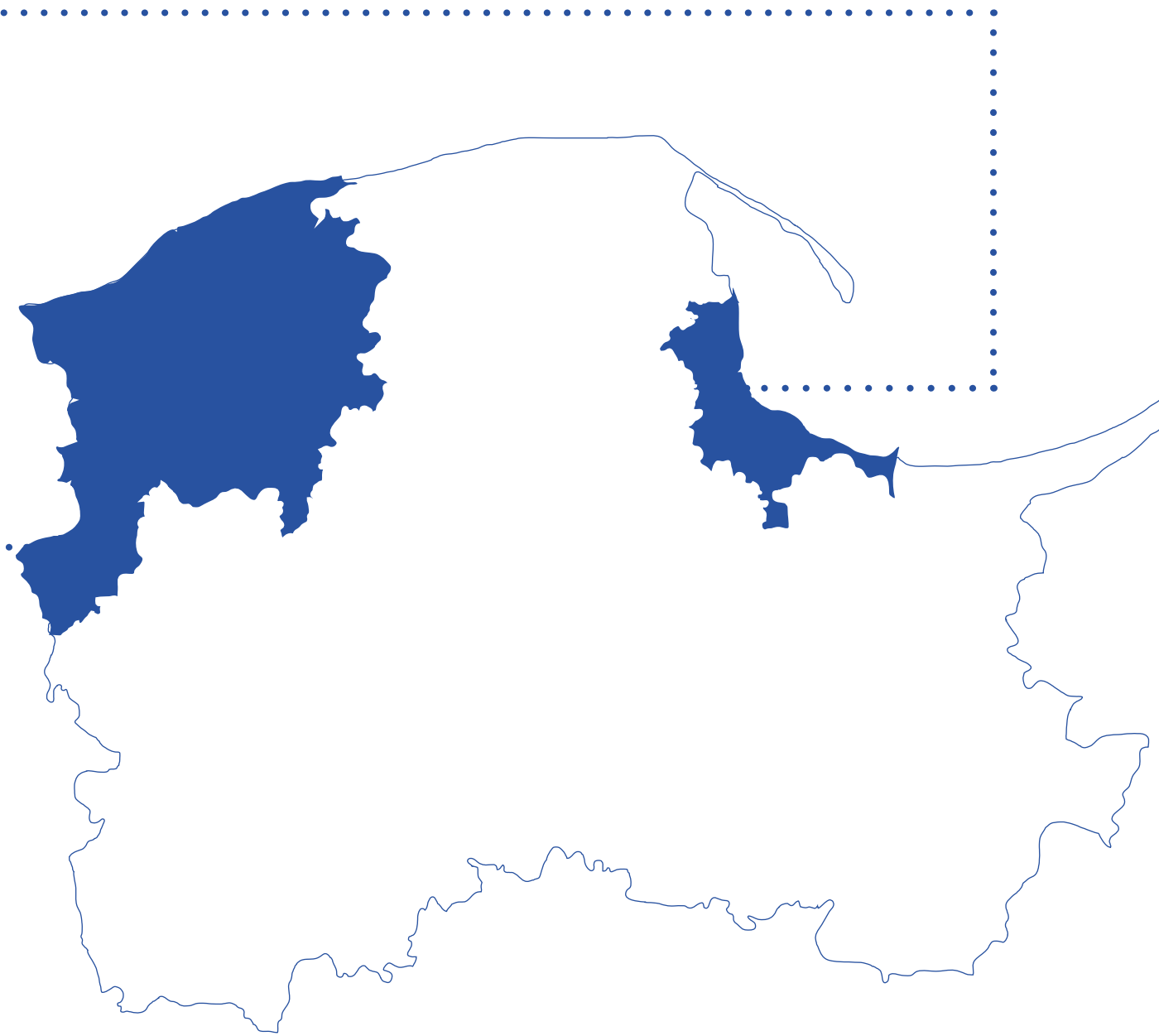
²⁶ <http://www.investinpomerania.pl/gospodarka-regionu/branze-o-najwiekszym-potencjale-inwestycyjnym.html> (data dostępu 24.01.2017 r.).

Województwo jest zróżnicowane przestrzennie pod względem atrakcyjności dla lokowania działalności gospodarczej.

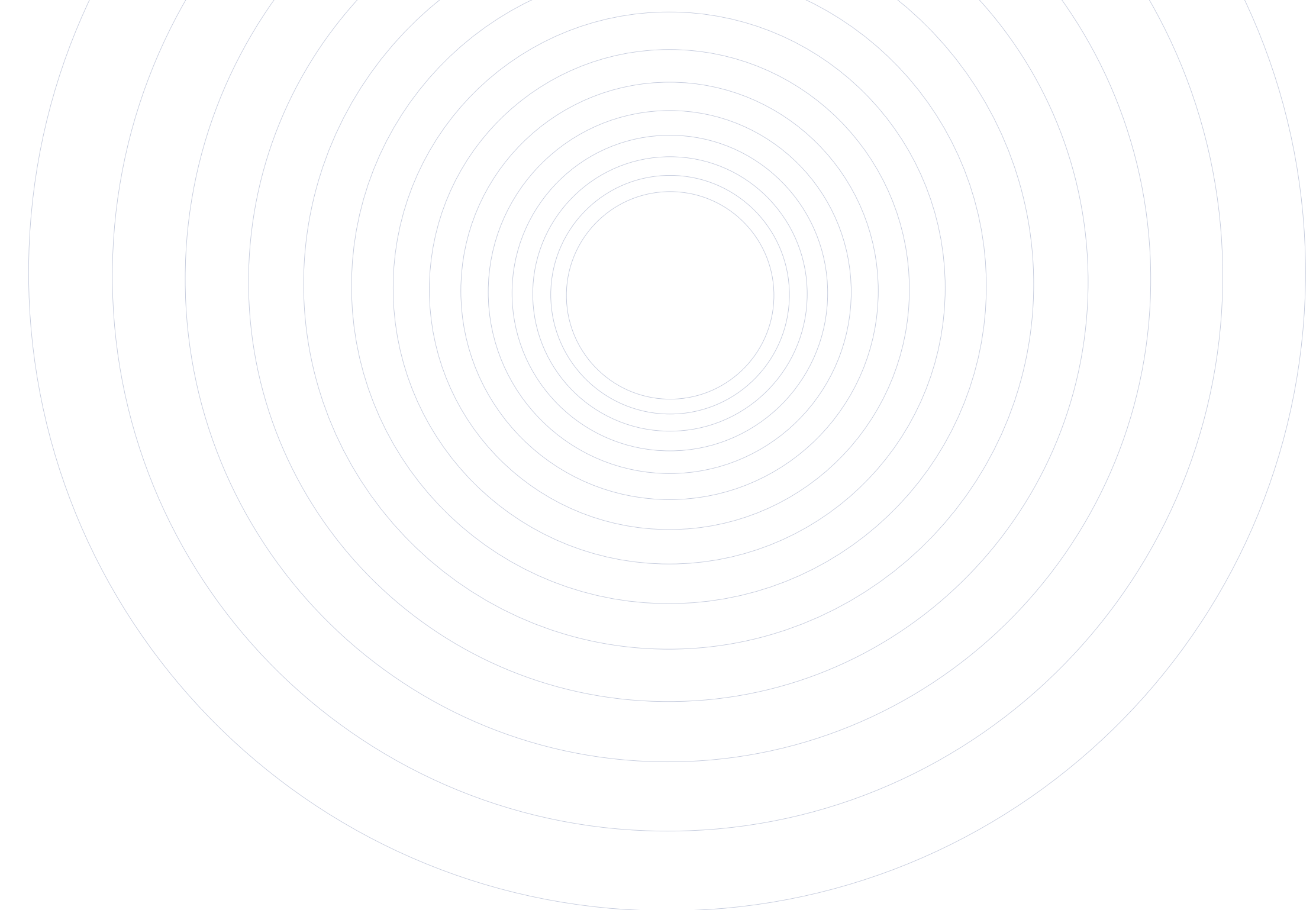
Najbardziej atrakcyjny, w szczególności dla działalności zaawansowanej technologicznie oraz usługowej jest podregion trójmiejski.²⁷

Uwagę zwraca również przeciętnie atrakcyjny dla działalności przemysłowej podregion słupski.

Pozostałe obszary cechuje niższy potencjał przyciągania kapitału, choć każdy z nich dysponuje kombinacją unikatowych (przez to nieujmowanych w analizach porównawczych) atutów i zasobów, które czynią go atrakcyjnym dla wybranych inwestorów.

Inwestorzy BPO/SSC oraz IT poszukują wykwalifikowanych specjalistów. Obok deficytów kadrowych w prostych i odtwórczych grupach zawodowych - firmy branży BPO/SSC i IT zgłaszają zapotrzebowanie na wysoko wykwalifikowanych specjalistów ds. księgowości i finansów oraz zasobów ludzkich. Dla przykładu firma Thyssenkrup Services Gdańsk Sp. z o.o i firma State Street Bank Polska w ciągu kilku lat planują zatrudnić łącznie około tysiąca osób. Szereg przedsiębiorstw z branży IT, otwierających się i funkcjonujących w regionie, również regularnie zgłasza stały, wysoki poziom zapotrzebowania na pracowników w specjalistycznych zawodach informatycznych. Dalszy wzrost zatrudnienia planuje np. firma Intel Technology Poland Sp. z o.o., co jest związane z dynamicznym rozwojem centrum badawczo-rozwojowego firmy.

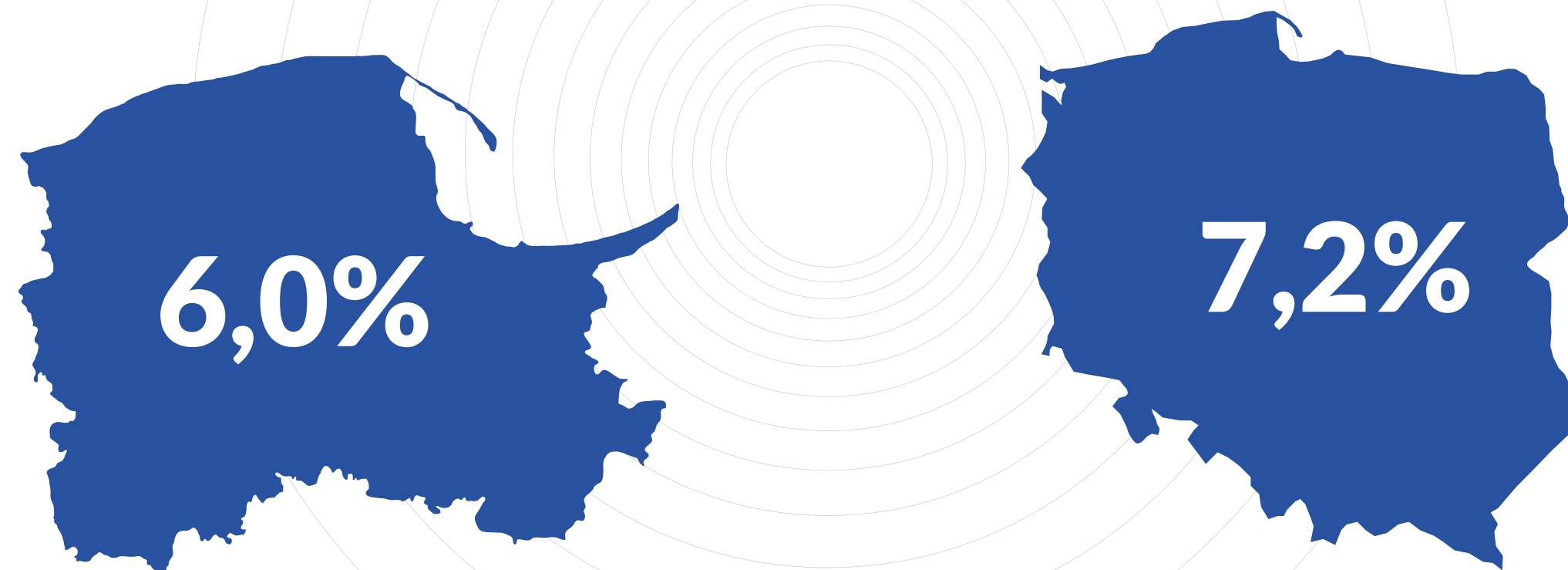

²⁷ W opracowaniu *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2016* podregion trójmiejski obejmuje swoim zasięgiem zarówno rzeczywisty podregion trójmiejski oraz podregion gdański.

Ważne dla przyszłości regionu zjawiska zachodzą na pomorskim rynku pracy, który staje się rynkiem pracownika, a nie – jak dotychczas – pracodawcy.

Ponad **30%**
wzrost liczby pracujących
odnotowany w ostatniej dekadzie

Według danych GUS na 30 czerwca 2017 roku stopa bezrobocia wyniosła

Z drugiej strony pomimo potwierdzanych przez badania CBOS zapowiedzi dotyczących rynku pracy²⁸ – obserwowane jest niepokojące ogólnopolskie zjawisko spadającej liczby osób

²⁸ Polska gospodarka nabiera rozpędu, Informacja Stowarzyszenie Eksporterów Polskich, Warszawa 28 marca 2017 r.

aktywnych zawodowo. W efekcie w województwie pomorskim obserwowany jest deficyt pracowników w niektórych branżach jak np.

kierowcy

budowlańcy

spawacze

informatycy

Pomorskie firmy odczuwają rosnące trudności w dotarciu do coraz mniejszej liczby kandydatów chętnych do pracy. Jak pokazują badania, już ponad połowa pracodawców deklaruje, że ma problem ze znalezieniem pracowników³¹

10,7 tys

Liczba zgłoszonych wolnych
miejsc pracy i miejsc
aktywizacji zawodowej
w czerwcu 2017 roku

W porównaniu do maja
2017 r. odnotowano **spadek**
o **7,8%** (tj. o 0,9 tys. ofert)²⁹.

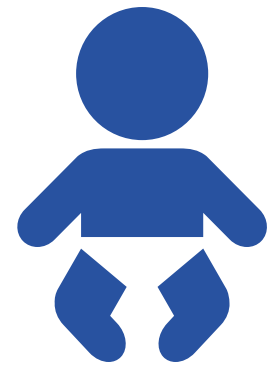
Mniejsza liczba osób aktywnych zawodowo może generować pogorszenie wskaźników gospodarczych w Polsce. Jak potwierdzają analizy, skompensowanie ubytku podaży pracy do 2050 roku, spowodowanego starzeniem się społeczeństwa, wymagałoby migracji osiedleńczej ok. 5,3 mln osób.³⁰ Niedobór na rynku pracy zaspokoją imigranci z Ukrainy.

²⁹ Podstawowa informacja o sytuacji na rynku pracy w województwie pomorskim, WUP 2017

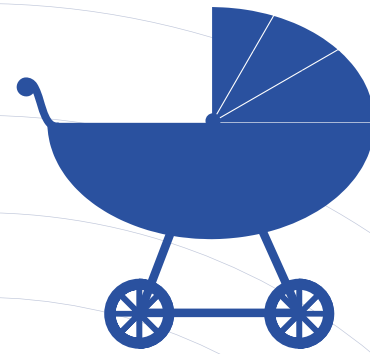
³⁰ Raport NBP o polskim rynku pracy.
<http://next.gazeta.pl/next/7.151003.21562700.milion-ukraincow-w-polskiej-gospo-darce-to-za-malo-bedziemy.html#BoxBizLink>

³¹ VIII edycja raportu Work Service 2017

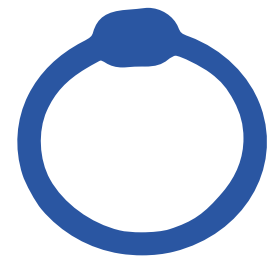
Negatywne trendy, które mają charakter ogólnopolski, w bardziej łagodny sposób zaznaczają się w województwie pomorskim, w którym występują pewne pozytywne tendencje demograficzne. Zgodnie z danymi GUS za 2016 rok:

Na Pomorzu rodzi się najwięcej dzieci (11,2 na 1000 ludności przy średniej krajowej 9,9)

Występuje też największy przyrost naturalny w skali kraju - na poziomie 2 osób na 1000 ludności, przy średniej krajowej - 0,2.

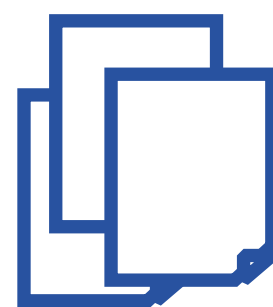
Zawieranych jest także najwięcej małżeństw (5,4 na 1000 osób, przy średniej krajowej na poziomie 5,0)

Dodatknie są także wskaźniki migracji, kształtując się na poziomie 1,5 na 1000 osób, przy średniej krajowej na poziomie 0³²

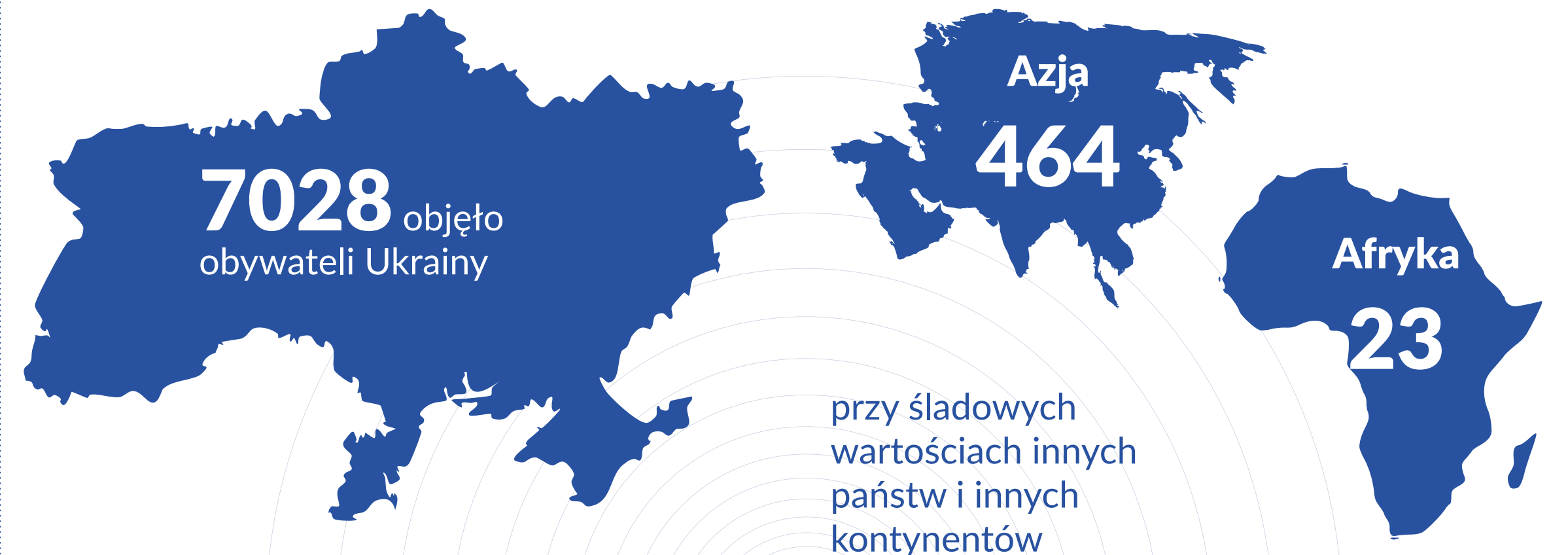
Zwłaszcza ten ostatni wskaźnik może mieć pozytywny wpływ na pomorski rynek pracy, zwiększając podaż pracowników.

Także na Pomorzu występują negatywne tendencje demograficzne związane np. z relatywnie dużą liczbą osób biernych zawodowo. Jak pokazują badania GUS, w 2015 roku było to aż **168 tys. osób** po wykluczeniu kategorii uczących się, emerytów, chorych i niepełnosprawnych. Z drugiej jednak strony w zakresie liczby aktywnych zawodowo w Pomorskiem utrzymują się tendencje wzrostowe, co wyróżnia nasze województwo na tle kraju.

Na Pomorzu radykalnie **wzrasta także ilość ofert pracy – od 49 tys. w 2011 do 108,3 tys. w 2016 roku**, raptownie wzrasta także ilość oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy obcokrajowcom - od 3,0 tys. w 2010 roku do 67,4 tys. oświadczeń w 2016 roku, co jest zgodne z trendem naszkicowanym.

Analizując z kolei ilość wydanych w 2016 roku zezwoleń na pracę dla cudzoziemców zwraca uwagę, że **na 7889 zezwoleń** aż

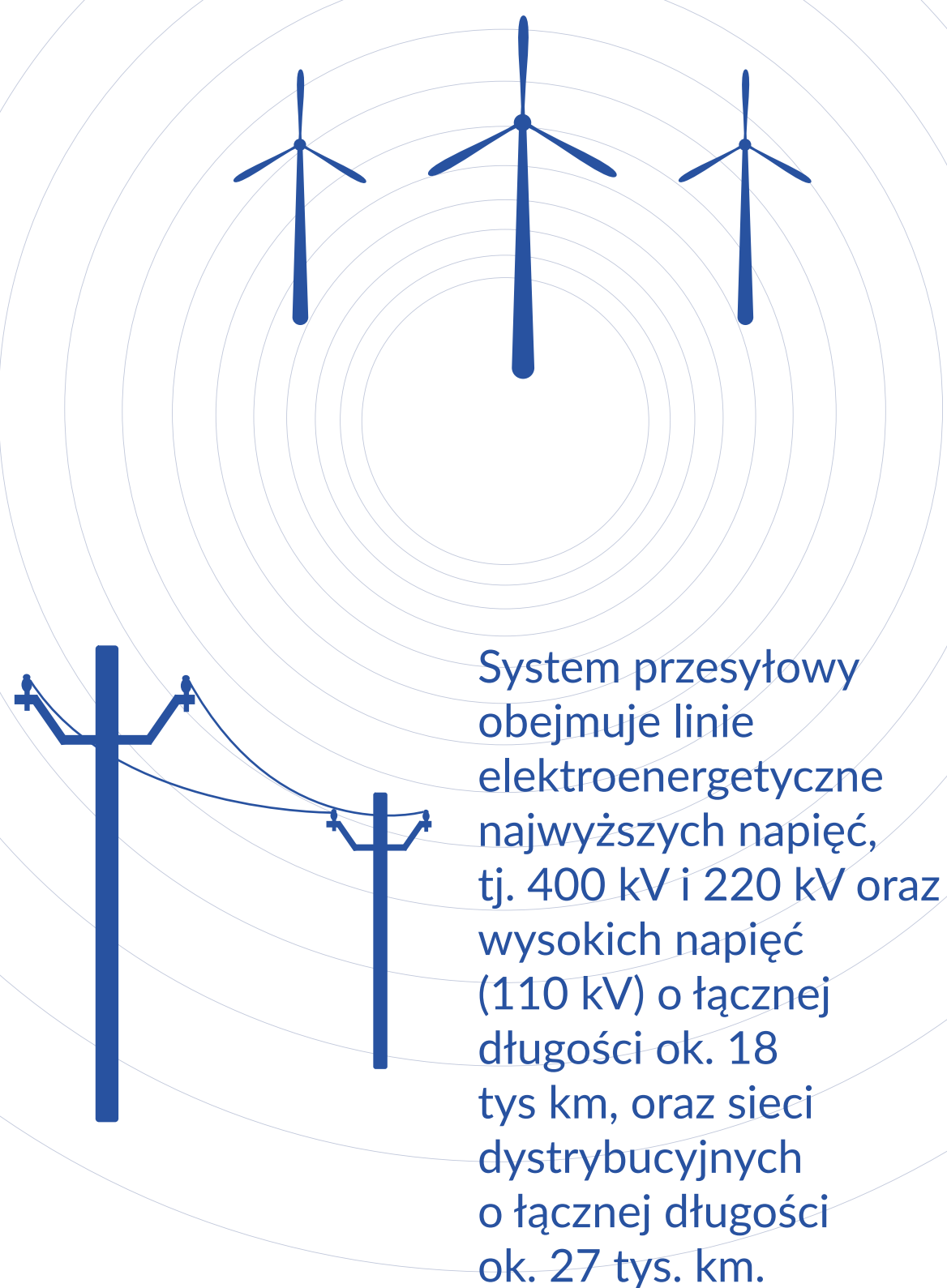
Podobne relacje dotyczą zresztą całego kraju (na 127 394 zezwoleń 106 223 dotyczyło Ukrainy). Informacja ta potwierdza trend zatrudniania w naszym kraju obywateli tego państwa. Z kolei w podziale na sekcje PKD najwięcej zatrudnia się w budownictwie, transporcie i gospodarce magazynowej, gospodarstwach domowych a także działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej. Nieco mniej zatrudniało się z kolei w zawodzie informatyka. Generalnie podział na sekcje PKD również potwierdza ogólną tendencję zatrudniania obcokrajowców w zawodach, na które na Pomorzu występuje największy deficyt.

Podsumowując, w odniesieniu do pomorskiego rynku pracy dostrzegalne są zarówno tendencje pozytywne, jak i negatywne. Do tych pierwszych należy z pewnością zaliczyć niskie bezrobocie oraz pozytywne – na tle kraju – tendencje demograficzne (duży przyrost naturalny czy dodatni wskaźnik migracji). Z drugiej jednak strony także w województwie pomorskim mamy do czynienia z niewystarczającą podażą pracowników na rynku pracy zwłaszcza w odniesieniu do niektórych grup zawodowych: budowlańcy, spawacze, cieśle, kierowcy, kucharze, ale także informatycy czy pracownicy księgowości.

Wyzwaniem dla regionu jest poprawa bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej, ale także unowocześnienie gospodarki, w tym zmniejszenie jej energochłonności przy zrównoważonym wykorzystaniu specyficznych cech naszego regionalnego potencjału.

Województwo pomorskie, ze względu na uwarunkowania geograficzne jest predysponowane do pełnienia roli krajowego lidera w produkcji energii ze źródeł odnawialnych, co stwarza dogodne warunki dla rozwoju gospodarczego.

Województwo pomorskie zasilane jest w energię elektryczną z Krajowego Systemu Elektroenergetycznego oraz z kilku lokalnych źródeł zlokalizowanych na obszarze województwa.

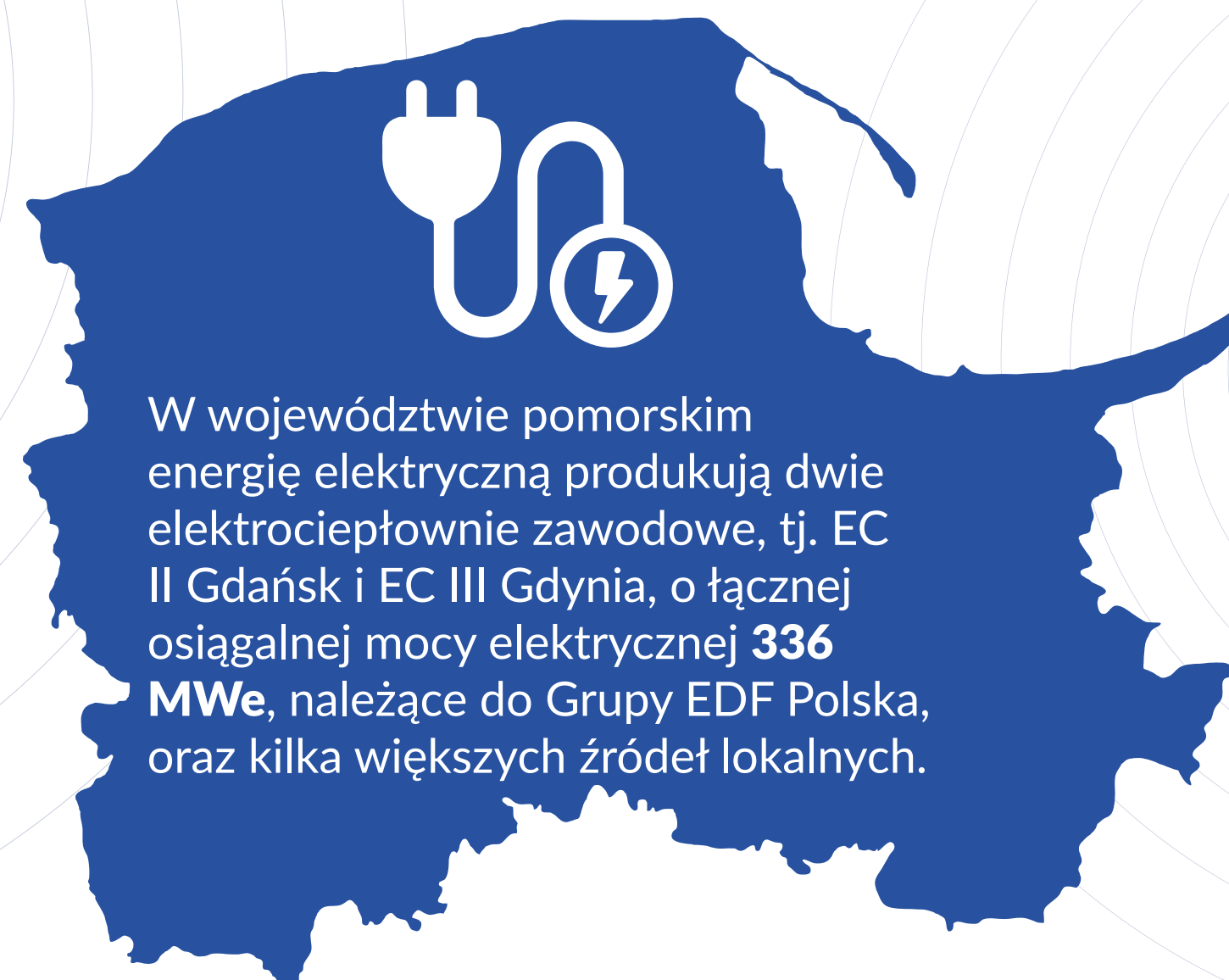
76÷77 tys. TJ
(21,1÷21,4 tys. GWh).

Roczne zapotrzebowanie na ciepło na cele grzewcze (centralne i indywidualne ogrzewanie budynków oraz wentylacja i technologia), odbiorców zlokalizowanych na terenie województwa pomorskiego

ok. 84 tys. TJ
(23,3 tys. GWh).

Roczna produkcja ciepła w różnych grupach źródeł ciepła zlokalizowanych na terenie województwa pomorskiego na potrzeby grzewcze (c.o., c.w.u., technologia, wentylacja i potrzeby bytowe)

Źródła ciepła zlokalizowane na terenie województwa pomorskiego zużywają **116÷118 tys. TJ** energii zawartej w paliwach pierwotnych i nośnikach energii.

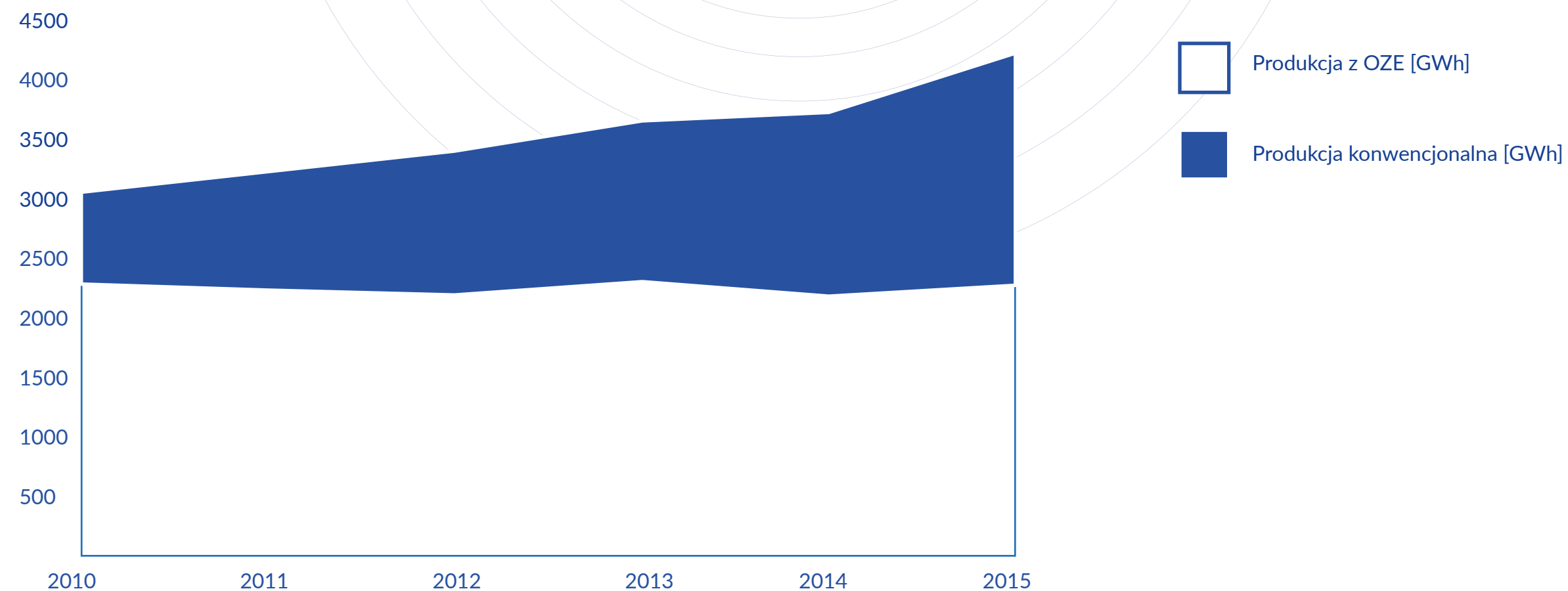

Na terenie województwa pomorskiego niezmiennie występuje (wprawdzie stale zmniejszający się w związku z rozwojem OZE) deficyt energii elektrycznej, który musi zostać pokryty energią dostarczaną z południa Polski.

Produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych zlokalizowanych na terenie województwa pomorskiego w roku 2015 osiągnęła poziom:

Wzrost udziału energii elektrycznej wyprodukowanej w OZE w latach 2010-2015 w całkowitej produkcji na obszarze województwa pomorskiego:

W 2015 roku w województwie pomorskim:

Jeżeli chodzi o sektor paliw gazowych dystrybucją gazu ziemnego na obszarze województwa pomorskiego zajmuje Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie Oddział w Gdańsku (dawniej Pomorska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.).

15 Tyle stacji gazowych wysokiego ciśnienia o różnicowanej przepustowości nominalnej eksploatuje PSG Sp. z o.o.

Z sieci gazowej korzysta ok. **49%** mieszkańców Województwa Pomorskiego (**70,8%** mieszkańców miast oraz **9,0%** terenów wiejskich).

Synteza wniosków

1. Gospodarka województwa pomorskiego jest dobrze rokującą, choć średnią pod względem wielkości gospodarką o relatywnie stabilnej pozycji w stosunku do innych polskich regionów; utrzymuje 7. miejsce w kraju pod względem udziału w PKB krajowym i 5. pod względem PKB per capita. W ujęciu strukturalno-branżowym gospodarka regionu, zarówno pod względem zatrudnienia, jak też kreowanej wartości, ma orientację usługową (63,5% wytwarzanej wartości brutto), przy zachowaniu silnej pozycji niektórych gałęzi przemysłu (stoczniowego, petrochemicznego, drzewno-meblarskiego czy budownictwa).
2. Pomorskie należy do województw o relatywnie wysokim poziomie przedsiębiorczości mieszkańców. Do słabych stron sektora MSP na Pomorzu należy jednak zaliczyć: bariery w dostępie do kapitału, niewystarczającą skłonność do kooperacji czy aktywności międzynarodowej, a także zbyt niski poziom innowacyjności małych i średnich firm.
3. Innowacyjność pomorskiej gospodarki utrzymuje się na średnim poziomie, choć istnieją przesłanki do ostrożnego optymizmu. Większości wskaźników jest zbliżona do średnich krajowych. Wykorzystanie potencjału naukowo-badawczego w regionie nie jest satysfakcjonujące, podobnie jak mechanizmy współpracy nauki z biznesem. Dobry prognostyk stanowi natomiast relatywnie wysoki udział sektora przedsiębiorstw w finansowaniu działalności B+R oraz poziom nakładów tego sektora na B+R w relacji do PKB.
4. Istotnym komponentem gospodarki regionu jest gospodarka morską, a region ma szansę uzyskać rangę ważnego hubu logistycznego Europy Środkowo-Wschodniej. Baza portowa, z poprawiającą się dostępnością transportową, umożliwi wzrost wymiany międzynarodowej i jest ważnym czynnikiem przyciągającym inwestorów zagranicznych. Rozwój gospodarki morskiej ilustrują zarówno dane dotyczące rosnącej skali przeładunków, przyrostu powierzchni magazynowej, jak i zatrudnienia w sektorach morskich. Także zrestrukturyzowana branża stoczniowa wykazuje tendencje wzrostowe, w tym w zakresie budowy jednostek specjalistycznych, zaawansowanych technologicznie i opartych na dużej wartości dodanej.
5. Województwo pomorskie jest jednym z najbardziej proeksportowo ukierunkowanych polskich regionów. Ponad połowa wartości eksportu z regionu generowana jest przez przedsiębiorstwa o kapitale krajowym. Istnieją jednak rezerwy w zakresie koordynacji działań na rzecz wspierania i promocji eksportu, zwłaszcza wśród MŚP, a także wykreowania marki gospodarczej regionu, która umocni jego międzynarodową pozycję.
6. Choć w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej województwa pozostało jeszcze wiele do poprawienia, to zróżnicowana struktura gospodarki sprzyja możliwości lokowania szerokiej palety inwestycji. Region posiada szczególne przewagi w zakresie przyciągania inwestycji z sektora usługowego oraz z branży zaawansowanych technologii. Decydują o tym przede wszystkim wysokiej jakości zasoby pracy, dobrze rozwinięty sektor instytucji otoczenia biznesu, rozwinięta infrastruktura społeczna, wysoka chłonność rynku oraz dobry stan środowiska przyrodniczego. Istotną rolę odgrywa także duża podaż przestrzeni biurowej.
7. Pomorski rynek pracy coraz wyraźniej staje się rynkiem pracownika. W ostatniej dekadzie odnotowano ponad 30-procentowy wzrost liczby pracujących, co wpłynęło na najszybszy w Europie spadek stopy bezrobocia do rekordowo niskiego poziomu 5,6% (stan na 30 października 2017 r.). Z drugiej jednak strony mamy do czynienia z niewystarczającą podażą pracowników na rynku pracy, zwłaszcza w odniesieniu do niektórych grup zawodowych: budowlańcy, spawacze, cieśle, kierowcy, kucharze, ale także informatycy czy pracownicy księgowości.
8. Dla regionu pomorskiego - jako importera energii - charakterystyczna jest zarówno silna potrzeba, jak i znaczący potencjał rozwoju energetyki konwencjonalnej oraz energetyki opartej na źródłach odnawialnych (energia wiatrowa morska i lądowa, węglowodory niekonwencjonalne, biogaz, fotowoltaika, energia wodna), ale także energetyki jądrowej.

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

2017